

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση
της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

ποιότητα • πάντα • παντού

ΙΟΥΛΙΟΣ 2011

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	2
Συντομογραφίες.....	3
Πρόλογος Υπουργού Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων,	4
Άννας Διαμαντοπούλου	4
1. Το πλαίσιο για τη διασφάλιση της ποιότητας στη διά βίου μάθηση.....	9
1.1. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς	9
1.2. Το εθνικό πλαίσιο αναφοράς.....	13
2. Ορίζοντας την ποιότητα στη διά βίου μάθηση.....	16
2.1. Οι συνιστώσες της εκπαιδευτικής διαδικασίας	16
2.1.1. Εισροές.....	16
2.1.2. Διαδικασίες	17
2.1.3. Εκροές	17
2.2. Το Δίκτυο των φορέων διά βίου μάθησης.....	17
3. Το πλαίσιο π^3 για τη διασφάλιση της ποιότητας στη διά βίου μάθηση	22
3.1. Οι θεμελιώδεις αρχές ποιότητας στη διά βίου μάθηση	22
3.2. Δείκτες ποιότητας στη διά βίου μάθηση	28
3.3. Τύποι, μηχανισμοί και υπεύθυνοι φορείς στη μέτρηση των δεικτών ποιότητας	31
4. Εφαρμογή του πλαισίου π^3	37
4.1. Κύκλος Ποιότητας	37
4.2. Βήματα εφαρμογής του κύκλου ποιότητας στο πλαίσιο του π^3	38
4.3. Αξιολόγηση της εφαρμογής του πλαισίου π^3	40
5. Επόμενα βήματα.....	42
Βιβλιογραφία	44
Παράρτημα Ι. Εργαλειοθήκη δεικτών ποιότητας στη διά βίου μάθηση	47
Παράρτημα ΙΙ. Οδηγός βαθμολόγησης της εφαρμογής του πλαισίου π^3	62

Συντομογραφίες

EQAVET	European Quality Assurance for Vocational Education and Training
ΑΔΕΔΥ	Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων
ΑΜΕΑ	Άτομα με Αναπηρία
ΓΓΔΒΜ	Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης
ΓΕΕ	Γενική Εκπαίδευση Ενηλίκων
ΓΣΕΒΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας
ΓΣΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας
ΔΒΜ	Διά Βίου Μάθηση
ΕΕΚ	Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση
ΕΙΝ	Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας
ΕΚ 2020	Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020
ΕΚΔΔΑ	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
ΕΚΕΠ	Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού
ΕΚΕΠΙΣ	Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Δια Βίου Μάθησης
ΕΟΠΠ	Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων
ΙΔΕΚΕ	Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων
ΙΕΚ	Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΙΕΚΕΜΤΕΕ Α.Ε.	Ινστιτούτο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Μελών Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας Α.Ε.
ΙΜΕ	Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΚΑΝΕΠ	Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής
ΚΕΚ	Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΚΠΑ	Κέντρα Προώθησης στην Απασχόληση
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΠΑΕΠ	Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική
ΣΔΕ	Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας
ΣυΕΠ	Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας
ΥΠΔΒΜΘ	Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων

Πρόλογος Υπουργού Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων,**Άννας Διαμαντοπούλου**

Σε όλες τις χώρες η διασφάλιση της ποιότητας στην εκπαίδευση κινείται μεταξύ δυο πόλων: **κεντρική ρύθμιση** μέσω εθνικών φορέων ή ανεξάρτητων αρχών που παρακολουθούν και αξιολογούν το σύστημα και **αυτορρύθμιση** στη βάση αυτοελέγχου και αυτοαξιολόγησης των εκπαιδευτικών φορέων. Το σύστημα διασφάλισης ποιότητας που θα επιλεγεί εξαρτάται από πολλούς παράγοντες: από τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει η κάθε χώρα στη διάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος, από το νομικό πλαίσιο λειτουργίας των φορέων εκπαίδευσης και κατάρτισης, από το μοντέλο διοίκησης του εκπαιδευτικού συστήματος που ακολουθείται, από τον τρόπο χρηματοδότησης του συστήματος αλλά και τις πολιτικές προτεραιότητες που τίθενται. Όλα αυτά επηρεάζουν άμεσα ένα σύστημα διασφάλισης ποιότητας και τον τρόπο εφαρμογής του. Αυτό που έχει σημασία είναι το **πόσο καλά ανταποκρίνεται ένα μοντέλο διασφάλισης της ποιότητας στις ανάγκες ενός ορισμένου χώρου σε μια δεδομένη χρονική στιγμή.**

Εστιάζοντας στο πεδίο της διά βίου μάθησης διαπιστώνουμε πως πρόκειται για έναν χώρο, ο οποίος λειτουργούσε λίγο-πολύ άναρχα, χωρίς κάποιο συνεκτικό πλαίσιο που να εξασφαλίζει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Το ότι αυτό δε μπορεί να συνεχιστεί, προκύπτει τόσο από την προτεραιότητα που δίνουμε πλέον ως Υπουργείο σε αυτό το πεδίο όσο και από τη βαρύτητα που αποδίδουμε στην αξιολόγηση και στην ποιότητα σε όλη την εκπαίδευση.

Η προτεραιότητα που δίνουμε στη διά βίου μάθηση εξηγείται από την πεποίθησή μας ότι πρέπει να αποτελέσει ένα από τα **βασικά εργαλεία** που διαθέτουμε για την έξοδο από τη σημερινή κρίση. Η διά βίου μάθηση συνδέεται άμεσα με **την οικονομική ανάπτυξη** της χώρας και την προοπτική απασχόλησης γιατί παρέχει τη δυνατότητα έγκαιρης ανταπόκρισης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και της οικονομίας, ωστόσο δεν περιορίζεται στην επαγγελματική κατάρτιση εργαζομένων και ανέργων.

Αντιθέτως, αφορά το σύνολο των πολιτών, καθώς **στοχεύει στον πυρήνα της δημοκρατίας**, στη διαμόρφωση δηλαδή ενεργών και ενημερωμένων πολιτών.

Οι μεταρρυθμίσεις που προωθούνται στη διά βίου μάθηση σχεδιάστηκαν πάνω σε μια συγκεκριμένη **στρατηγική**, η οποία συνάδει τόσο με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις όσο και με τις ανάγκες της χώρας. Στόχο έχει την ανάπτυξη της διά βίου μάθησης στην Ελλάδα τόσο με όρους ποσοτικούς όσο και ποιοτικούς και την εδραίωση μιας κουλτούρας, στην οποία θα αντιμετωπίζεται **η μάθηση ως αυτό που πραγματικά είναι**: μια συνεχής και όχι καταναγκαστική διαδικασία, που προάγει την προσωπική ολοκλήρωση, την επαγγελματική εξέλιξη και την κοινωνική συνοχή, **ένα ατομικό επίτευγμα και ταυτόχρονα μια κοινωνική παροχή**.

Έχοντας αυτά υπόψη, θεωρούμε εξαιρετικής σημασίας την ανάγκη εφαρμογής κριτηρίων ποιότητας και συγκεκριμένων πρακτικών παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης, με όρους και διαδικασίες διαφανείς και δημοσίως γνωστές και εργαλεία που θα εξασφαλίζουν τη δυνατότητα σύγκρισης του αποτελέσματος του εκπαιδευτικού έργου, όπου και αν αυτό παρέχεται: τόσο από ιδρύματα του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος (σχολεία, πανεπιστήμια) όσο και από φορείς μη τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, δημόσιους, ιδιωτικούς και κοινωνικούς.

Εκτιμούμε ότι η αξιολόγηση της ποιότητας στην εκπαίδευση και κατάρτιση θα πρέπει να γίνεται στη βάση **αρχών ποιότητας και μετρήσιμων δεικτών**. Τα κριτήρια ποιότητας αναμφίβολα θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα και χρησιμότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης, αλλά δε θα πρέπει να περιορίζονται σε αυτά. Κριτήρια ποιότητας είναι π.χ. και η εφαρμογή των ίσων ευκαιριών, η αξιοπιστία των συμβουλευτικών διαδικασιών, η ικανοποίηση των συμμετεχόντων.

Η βελτίωση της ποιότητας στην εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες της και σε όλες τις μορφές της είναι μια **βασική πολιτική επιλογή**, η οποία διατρέχει όλες τις πρωτοβουλίες του Υπουργείου Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων: Από

π^3 – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση μέχρι την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και τη Διά Βίου Μάθηση.

Επί δεκαετίες “μετράμε” την εκπαίδευση μόνο με όρους μεγέθυνσης: αριθμός κτιρίων, εκπαιδευτών ή ευρώ! Είναι επιτακτική ανάγκη να ασχοληθούμε με τη μέτρηση των αποτελεσμάτων. **Τί θέλει, τί χρειάζεται ο μαθητής, ο νέος, ο πολίτης, η κοινωνία, η οικονομία και πόσο ανταποκρινόμαστε σε αυτές τις ανάγκες!**

Ο ν. 3879/2010 για την «Ανάπτυξη της διά βίου μάθησης» έθεσε προδιαγραφές ποιότητας στη διά βίου μάθηση θεσπίζοντας την εκπαιδευτική επάρκεια και τη συνεχή επιμόρφωση για τους εκπαιδευτές ενηλίκων και προβλέποντας τη συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση του Εθνικού Δικτύου Διά Βίου Μάθησης.

Το ενιαίο πλαίσιο ποιοτικής αναβάθμισης π^3 που προωθούμε πηγαινει ακόμη πιο πέρα και αντιλαμβάνεται την ποιότητα **ως το αποτέλεσμα που παράγεται όταν εφαρμόζονται ποιοτικά κριτήρια σε όλες τις συνιστώσες της εκπαιδευτικής διαδικασίας:**

π^3 σημαίνει:

1. Ποιότητα στο πλαίσιο παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης (δομές, διδακτικό υλικό, προγράμματα, εκπαιδευτικοί).
2. Ποιότητα στις διαδικασίες (διδακτικές μέθοδοι και εφαρμογή).
3. Ποιότητα στις εκροές δηλαδή στα αποτελέσματα της μάθησης, στις γνώσεις, στις δεξιότητες, στις ικανότητες που αποκτώνται στο τέλος μιας μαθησιακής διαδρομής.

Το πλαίσιο π^3 **σημαίνει ποιότητα, πάντα, παντού**. Όταν εφαρμόζονται ποιοτικές αρχές πάντα και κριτήρια παντού το αποτέλεσμα που παράγεται είναι σαφώς πιο αξιόπιστο από ό,τι θα ήταν αν εστιάζαμε σε μια μόνο διάσταση.

Ποια η χρησιμότητα ενός ενιαίου πλαισίου ποιότητας;

Μέχρι σήμερα δεν υπήρχε ένα εθνικής εμβέλειας πλαίσιο αρχών διασφάλισης ποιότητας στη διά βίου μάθηση, αλλά ούτε και κάποιο ενιαίο και συνεκτικό σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της διά βίου μάθησης. Υπάρχει, ωστόσο, ένα έντονο και διαρκές ενδιαφέρον της πολιτείας, φορέων, εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων για την ποιότητα των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Η εκπαίδευση είναι τόσο ατομικό όσο και κοινωνικό αγαθό, στο οποίο επενδύονται χρήματα, χρόνος, ενέργεια, προσδοκίες και ελπίδες τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο και είναι αυτονόητο να υπάρχει ενδιαφέρον για τη σωστή αξιοποίησή τους. Παράγοντες που καθιστούν αναγκαία την ύπαρξη πλαισίου ποιότητας στη διά βίου μάθηση είναι κυρίως:

- Η επέκταση της παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε χώρους, οι οποίοι μέχρι πρότινος δεν ελέγχονταν από κάποια εθνική αρχή.
- Η συνειδητοποίηση από πλευράς εκπαιδευομένων ότι έχουν λόγο στη διαμόρφωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και δικαίωμα να απαιτούν υπηρεσίες υψηλής ποιότητας.
- Η συνειδητοποίηση από πλευράς φορέων παροχής υπηρεσιών διά βίου μάθησης ότι η διασφάλιση της ποιότητας στις εκπαιδευτικές υπηρεσίες που παρέχουν, αποτελούν συγκριτικό πλεονέκτημα σε μια «αγορά» που συνεχώς διευρύνεται και μεταβάλλεται.
- Τέλος, η ανάγκη νομιμοποίησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη βάση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητάς της ιδιαίτερα σε εποχές οικονομικής κρίσης.

Όπως δεν υπάρχει κοινά αποδεκτός ορισμός του όρου «ποιότητα» έτσι δεν υπάρχουν και ενιαία και κοινώς αποδεκτά κριτήρια αξιολόγησης της ποιότητας, αλλά εξαρτώνται από τον τρόπο προσέγγισης και τις πολιτικές προτεραιότητες που

π^3 – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

τίθενται. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η ποιότητα στις εκπαιδευτικές διαδικασίες έχει να κάνει με το **επίπεδο επίτευξης εκπαιδευτικών στόχων**, οι οποίοι έχουν καθοριστεί από κοινού μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων σε ένα δεδομένο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Το **ενιαίο πλαίσιο αρχών διασφάλισης ποιότητας στη δια βίου μάθηση, π^3** , έρχεται να θέσει ποιοτικούς όρους σε ένα μέχρι τώρα άναρχο πεδίο. Αποτελεί προϊόν διαβούλευσης και συναίνεσης με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, με στόχο τη δημιουργία ενός ανοιχτού και ανατροφοδοτούμενου συστήματος διασφάλισης της ποιότητας και βασική επιδίωξη τη διαρκή βελτίωση των εκπαιδευτικών υπηρεσιών προς όφελος των εκπαιδευομένων.

Κυρίως, όμως είναι ένας κρίκος στην αλυσίδα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης της χώρας, όπου η ποιότητα είναι προτεραιότητα, πάντα και παντού!

Άννα Διαμαντοπούλου

Υπουργός Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων

1. Το πλαίσιο για τη διασφάλιση της ποιότητας στη διά βίου μάθηση

1.1. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς

Ευρώπη 2020 Η εκπαίδευση και η κατάρτιση διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «**Ευρώπη 2020**» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, παρέχοντας στους πολίτες τα προσόντα και τις δεξιότητες που χρειάζονται η ευρωπαϊκή κοινωνία και οικονομία, ώστε να παραμείνουν ανταγωνιστικές και καινοτόμες, ενώ παράλληλα να προάγεται η κοινωνική συνοχή και ένταξη¹.

*Στρατηγικό
πλαίσιο για
την ευρω-
παϊκή
συνεργασία
στους τομείς
εκπαίδευσης
& κατάρτισης*

Παράλληλα, έχει τεθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο ένα **στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στους τομείς εκπαίδευσης και κατάρτισης**, το οποίο θέτει τους ακόλουθους τέσσερις στρατηγικούς στόχους²:

1. Υλοποίηση της δια βίου μάθησης και της κινητικότητας.
2. Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.
3. Προαγωγή της ισοτιμίας, της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά.
4. Ενίσχυση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, καθώς και του επιχειρηματικού πνεύματος σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Απώτερος στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσα από την επίτευξη των ανωτέρω στρατηγικών στόχων, είναι³:

- η πλήρης προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ανάπτυξη όλων των πολιτών, και
- η βιώσιμη οικονομική ευμάρεια και απασχολησιμότητα, προωθώντας παράλληλα τις δημοκρατικές αρχές, την κοινωνική συνοχή, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και το διαπολιτισμικό διάλογο.

¹ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου EUCO 13/10 της 17ης Ιουνίου 2010.

² Συμπεράσματα του Συμβουλίου 2009/C 119/02 της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («ΕΚ 2020»).

³ *ibid*

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

Σε επίπεδο εφαρμοσμένης πολιτικής, η επίτευξη των στόχων της ευρωπαϊκής στρατηγικής, όσον αφορά στην εκπαίδευση και κατάρτιση προϋποθέτει το συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων ως προς την εφαρμογή βασικών κοινών αρχών ποιότητας στο σχεδιασμό, στην παροχή και στην πιστοποίηση των αποτελεσμάτων, καθώς και προδιαγεγραμμένες διαδικασίες και μηχανισμούς διασφάλισης και βελτίωσης της ποιότητας.

*Σύσταση του
Ευρωπαϊκού
Κοινοβουλίου
και του
Συμβουλίου
2009/С 155/01
της 18ης
Ιουνίου 2009*

Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται η **Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη δημιουργία ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ)⁴**, η οποία συνιστά στα κράτη μέλη μεταξύ άλλων:

- ✓ τη χρήση και περαιτέρω ανάπτυξη του ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας,
- ✓ τη βελτίωση και περαιτέρω ανάπτυξη των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης,
- ✓ τη στήριξη των στρατηγικών διά βίου μάθησης,
- ✓ την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων και του ευρωπαϊκού χάρτη ποιότητας για την κινητικότητα,
- ✓ την καλλιέργεια πνεύματος βελτίωσης της ποιότητας και καινοτομίας σε όλα τα επίπεδα, και
- ✓ την απόδοση ιδιαίτερης έμφασης στη μετάβαση από την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) στην ανώτατη εκπαίδευση.

*Κριτήρια
Ποιότητας*

Η συγκεκριμένη Σύσταση παραθέτει τα παρακάτω **κριτήρια ποιότητας** για τη στήριξη των κρατών κατά την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς:

1. Ο σχεδιασμός αντικατοπτρίζει το στρατηγικό όραμα που συμμερίζονται οι ενδιαφερόμενοι και περιλαμβάνει σαφείς βραχυπρόθεσμους / μακροπρόθεσμους στόχους, ενέργειες και δείκτες.

⁴ Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2009/С 155/01 της 18ης Ιουνίου 2009 για τη δημιουργία ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

2. Τα σχέδια εφαρμογής έχουν καταρτιστεί με τη συνεργασία των ενδιαφερομένων και περιλαμβάνουν ρητές αρχές.
3. Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και διαδικασιών διενεργείται τακτικά και στηρίζεται σε μετρήσιμα στοιχεία.
4. Επανεξέταση.

Σε συνέχεια των προαναφερθέντων κριτηρίων ποιότητας, παρέχεται η παρακάτω **δέσμη δεικτών ποιότητας⁵** που μπορούν να χρησιμοποιούνται για τη στήριξη της αξιολόγησης και της βελτίωσης της ποιότητας των συστημάτων ή/ και των παρόχων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ):

1. Χρησιμότητα των συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας για τους παρόχους ΕΕΚ
 - Μερίδιο παρόχων που εφαρμόζουν εσωτερικά συστήματα διασφάλισης της ποιότητας, τα οποία καθορίζονται από τη νομοθεσία ή με δική τους πρωτοβουλία.
 - Μερίδιο διαπιστευμένων παρόχων ΕΕΚ.
2. Επενδύσεις στην κατάρτιση εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών
 - Μερίδιο των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών που συμμετέχουν σε περαιτέρω κατάρτιση.
 - Ποσό των κονδυλίων που επενδύονται.
3. Ποσοστό συμμετοχής σε προγράμματα ΕΕΚ
 - Αριθμός συμμετεχόντων σε προγράμματα ΕΕΚ, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια.
4. Ποσοστό ολοκλήρωσης στα προγράμματα ΕΕΚ
 - Αριθμός προσώπων που ολοκλήρωσαν επιτυχώς / εγκατέλειψαν προγράμματα ΕΕΚ, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια.

⁵ Όπως αναφέρεται στη Σύσταση, η δέσμη δεικτών θα αναπτυχθεί περαιτέρω μέσω της ευρωπαϊκής συνεργασίας σε διμερή ή/ και πολυμερή βάση, βασισμένη σε ευρωπαϊκά δεδομένα και εθνικά μητρώα.

5. Ποσοστό εξεύρεσης εργασίας μετά την ολοκλήρωση προγραμμάτων ΕΕΚ
 - Προορισμός των εκπαιδευομένων ΕΕΚ σε ορισμένη χρονική στιγμή μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια.
 - Μερίδιο απασχολούμενων εκπαιδευομένων σε ορισμένη χρονική στιγμή μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια.
6. Χρήση των δεξιοτήτων στο χώρο εργασίας
 - Στοιχεία σχετικά με τη θέση εργασίας που απέκτησαν τα άτομα μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια.
 - Ποσοστό ικανοποίησης των εργαζομένων και των εργοδοτών σε σχέση με τις δεξιότητες και τις ικανότητες που αποκτήθηκαν.
7. Ποσοστό ανεργίας σύμφωνα με επιμέρους κριτήρια
8. Επικράτηση ευάλωτων κοινωνικά ομάδων
 - Ποσοστό συμμετεχόντων στην ΕΕΚ που έχουν ταξινομηθεί ως ευάλωτες κοινωνικά ομάδες (σε καθορισμένη περιφέρεια ή σε συγκεκριμένο χώρο απασχόλησης) με βάση την ηλικία και το φύλο.
 - Ποσοστό επιτυχίας ευάλωτων κοινωνικά ομάδων με βάση την ηλικία και το φύλο.
9. Μηχανισμοί για τον καθορισμό των αναγκών κατάρτισης στην αγορά εργασίας
 - Στοιχεία σχετικά με τους μηχανισμούς για τον εντοπισμό των μεταβαλλόμενων απαιτήσεων σε διάφορα επίπεδα.
 - Απόδειξη της αποτελεσματικότητάς τους.
10. Συστήματα για την προώθηση καλύτερης πρόσβασης στην ΕΕΚ
 - Στοιχεία για τα υφιστάμενα συστήματα σε διάφορα επίπεδα.
 - Απόδειξη της αποτελεσματικότητάς τους.

1.2. Το εθνικό πλαίσιο αναφοράς

Η **στρατηγική για τη διά βίου μάθηση**, βάσει της οποίας προωθούνται οι μεταρρυθμίσεις σε αυτόν τον τομέα, στόχο έχει την ανάπτυξη της διά βίου μάθησης στην Ελλάδα τόσο με όρους ποσοτικούς όσο και ποιοτικούς. **Η βελτίωση της ποιότητας και η διασφάλισή της** έχει καταστεί βασικός πυλώνας της στρατηγικής για τη διά βίου μάθηση, όπως αντικατοπτρίζεται και στις διατάξεις του **ν. 3879/2010**.

Όπως ρητά ορίζεται με το άρθρο 1, παρ.1, **σκοπός του νόμου** είναι η ανάπτυξη της διά βίου μάθησης, μέσω της αναγνώρισης εναλλακτικών εκπαιδευτικών διαδρομών, της δικτύωσης των φορέων διά βίου μάθησης και της **διασφάλισης της διαφάνειας και της ποιότητας**, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η διασύνδεση της διά βίου μάθησης με την απασχόληση, η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας των ατόμων και γενικότερα η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Ειδικότερα, μεταξύ των **στόχων** που θέτει ο συγκεκριμένος νόμος είναι η θεσμοθέτηση προτύπων και μέσων για την **ανάπτυξη και την ποιοτική αναβάθμιση της διά βίου μάθησης** (αρ. 1, παρ. 3).

Ν. 3879/2010 Ο ν. 3879/2010 (άρθρο 18) θεσπίζει, επίσης, **κίνητρα** για την ανάπτυξη της διά βίου μάθησης και την επικαιροποίηση των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας, στα οποία περιλαμβάνεται η **σύνδεση της αξιολόγησης των φορέων δια βίου μάθησης με τη χρηματοδότησή τους**. Πιο συγκεκριμένα, οι φορείς παροχής υπηρεσιών διά βίου μάθησης, που χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους, αξιολογούνται σύμφωνα με την υλοποίηση των στόχων που έχουν τεθεί στο αντίστοιχο πρόγραμμα διά βίου μάθησης και χρηματοδοτούνται με βάση την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητά τους.

Σε ό,τι αφορά στη διασφάλιση ποιότητας, στο άρθρο 19 του ν. 3879/2010 προβλέπεται, μεταξύ άλλων, η συγκρότηση συστήματος συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και αξιολόγησης των εκπαιδευτών και των στελεχών της μη τυπικής εκπαίδευσης και των εκπαιδευτικών των Σ.Δ.Ε., καθώς και **συστήματος παρακολούθησης και**

αξιολόγησης των προγραμμάτων και της αποτελεσματικότητας του Εθνικού Δικτύου Διά Βίου Μάθησης.

Εθνικό
Πρόγραμμα
Διά Βίου
Μάθησης

Επιπλέον, στο **Εθνικό Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης**, το οποίο περιλαμβάνει όλες τις δράσεις εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής διά βίου μάθησης, γίνεται αναφορά στους εξής στρατηγικούς στόχους:

1. Καθολική συμμετοχή
2. **Ποιότητα παντού**
3. Αλλαγή στις παιδαγωγικές μεθόδους
4. Αξία και διαφάνεια στην απόκτηση προσόντων
5. Εξυπηρέτηση του νέου αναπτυξιακού μοντέλου
6. Απελευθέρωση από εκπαιδευτικά στεγανά
7. Ορθολογική κατανομή, συντονισμός και αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων

Η επίτευξη αυτών των επιμέρους στόχων θα συμβάλει στην πραγματοποίηση του εθνικού στόχου:

**Πολίτες με γνώση – επαγγελματίες με προσόντα
&
Διασύνδεση της εκπαίδευσης με την απασχόληση**

Π.Δ. 24/2010 Το Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, όπως προβλέπεται με το Π.Δ. 24/2010 (άρθρο 4, παρ. 2, περ. β) έχει **αναλάβει την αρμοδιότητα διαμόρφωσης του εκπαιδευτικού πλαισίου** όλων των μονάδων της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, της Αρχικής και Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης, καθώς και των λοιπών μονάδων, δημόσιων ή ιδιωτικών, που δεν ανήκουν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Επιπροσθέτως, **έχει την αρμοδιότητα για εισήγηση, σχεδιασμό και πιστοποίηση των εκπαιδευτικών προδιαγραφών και ειδικότερα του περιεχομένου, των εκπαιδευτικών μεθόδων, των εκπαιδευτών και των υποδομών** των προγραμμάτων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης της Γενικής Γραμματείας Διαχείρισης Κοινοτικών και άλλων Πόρων (άρθρο 4, παρ. 2, περ. γ).

Πλαίσιο π^3 Το Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ., ασκώντας τον επιτελικό του ρόλο στη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού πλαισίου, ανέπτυξε ένα πλαίσιο ποιοτικής αναβάθμισης της διά βίου μάθησης, το π^3 . Στόχο έχει τον αποτελεσματικό συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων φορέων και την ενίσχυση του έργου τους προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της ποιότητας στη διά βίου μάθηση σε ευθυγράμμιση αφενός με την εθνική πολιτική και αφετέρου με την ευρωπαϊκή στρατηγική «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020».

Το π^3 θέτει το πλαίσιο των αρχών για τη διασφάλιση της ποιότητας στη διά βίου μάθηση, παρέχοντας στους εμπλεκόμενους φορείς και ένα εργαλείο για το σχεδιασμό, την παροχή και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της διά βίου μάθησης, καθώς:

- ✓ **ορίζει την ποιότητα, θέτοντας αρχές ποιότητας, και στις τρεις συνιστώσες της εκπαιδευτικής διαδικασίας, δηλαδή στις εισροές, στις διαδικασίες και στις εκροές, και**
- ✓ **παρέχει μετρήσιμους ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες για την αξιολόγηση της εφαρμογής των αρχών ποιότητας από τους εμπλεκόμενους φορείς.**

2. Ορίζοντας την ποιότητα στη διά βίου μάθηση

2.1. Οι συνιστώσες της εκπαιδευτικής διαδικασίας

Κάθε εκπαιδευτική και μαθησιακή διαδικασία βασίζεται σε τρεις συνιστώσες: στις εισροές, στις διαδικασίες και στις εκροές, όπως φαίνεται και στο επόμενο σχήμα, που απεικονίζει το «οικοδόμημα» της διά βίου μάθησης.

Θεμέλιο του οικοδομήματος αυτού είναι η ανατροφοδότηση και η διαρκής βελτίωση, η οποία εξασφαλίζει την αειφορία του συστήματος και διαμορφώνεται βάσει του πλαισίου διασφάλισης της ποιότητας στη διά βίου μάθηση – του πλαισίου π³.

Σχήμα 1. Το οικοδόμημα της Διά Βίου Μάθησης

2.1.1. Εισροές

Ως εισροές στο σύστημα διά βίου μάθησης νοούνται, με βάση το ν. 3879/2010 (άρθρο 2), «Οι ανθρώπινοι, οικονομικοί και φυσικοί πόροι που χρησιμοποιούνται στη μαθησιακή διαδικασία και ιδίως οι δομές, τα επαγγελματικά περιγράμματα, τα

προγράμματα και οι εκπαιδευτές» της διά βίου μάθησης. Επίσης, στις εισροές συμπεριλαμβάνονται και οι εκπαιδευόμενοι, που αποτελούν και τον τελικό αποδέκτη των υπηρεσιών διά βίου μάθησης.

2.1.2. Διαδικασίες

Με τον όρο διαδικασίες νοούνται όλες οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα για να προσθέσουν αξία στις εισροές του συστήματος διά βίου μάθησης και να τις μετατρέψουν σε αποτελέσματα που καλύπτουν τις ανάγκες και προσδοκίες των αποδεκτών των υπηρεσιών διά βίου μάθησης (Johansson et al., 1993), όπως η επιλογή εκπαιδευόμενων, εκπαιδευτών, και μεθόδων διδασκαλίας, η παροχή υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, καθώς και η υλοποίηση των προγραμμάτων διά βίου μάθησης.

2.1.3. Εκροές

Ως εκροές στο σύστημα διά βίου μάθησης νοούνται, επίσης με βάση το ν. 3879/2010 (άρθρο 2), «Τα άμεσα αποτελέσματα της μαθησιακής δραστηριότητας, δηλαδή οι γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που αποκτά το άτομο». Επίσης, στις εκροές συμπεριλαμβάνονται και τα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα αποτελέσματα της διά βίου μάθησης, όπως η απορρόφηση από την αγορά εργασίας, η προσωπική ανάπτυξη, κλπ.

2.2. Το Δίκτυο των φορέων διά βίου μάθησης

Οι φορείς του **Εθνικού Δικτύου Διά Βίου Μάθησης** αναπτύσσουν συστημικές σχέσεις και αξιοποιούν μεταξύ άλλων προτύπων και μέσων για τη λειτουργία και ανάπτυξη του Εθνικού Δικτύου, **τα μέσα διασφάλισης της ποιότητας**⁶.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 3 του ν. 3879/2010, η Διά Βίου Μάθηση διοικείται και παρέχεται από τους ακόλουθους φορείς:

⁶ Νόμος υπ' αριθμ. 3879/2010 - Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λυσιπείρι διατάξεις, Εφημερίδα της Κυβέρνησης, ΦΕΚ Α' 163/21.1.2010.

A) Φορείς Διοίκησης της διά βίου μάθησης

- 1) η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (άρθρο 27 παρ. 2 περ. ε (iii) του ν. 1558/1985, ΦΕΚ 137 Α', σε συνδυασμό με το άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 2909/2001, ΦΕΚ 90 Α', και το άρθρο 33 παρ. 1 του ν. 3699/2008, ΦΕΚ 199 Α'),
- 2) οι υπηρεσιακές μονάδες των Περιφερειών, που ασκούν αρμοδιότητες σε θέματα δια βίου μάθησης (άρθρο 186 παρ. II τομέας Η περιπτώσεις 1, 2 και 3 του ν. 3852/ 2010),
- 3) οι υπηρεσιακές μονάδες των Δήμων, που ασκούν αρμοδιότητες σε θέματα δια βίου μάθησης (άρθρο 75 παρ. I τομέας στ' περ. 13 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, ν. 3463/2006, ΦΕΚ 114 Α', όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 94 παρ. 4 του ν. 3852/2010),
- 4) το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Δια Βίου Μάθησης (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.) (άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 2469/1997, ΦΕΚ 38 Α', σε συνδυασμό με το άρθρο 14 παρ. 2 του ν. 3385/2005, ΦΕΚ 210 Α' και το άρθρο 10 παρ. 1 του παρόντος νόμου),
- 5) ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων (Ε.Ο.Π.Π.) (άρθρο 11),
- 6) το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.) (άρθρο 16 παρ. 1 του ν. 2224/1994, ΦΕΚ 112 Α'), κατά το τμήμα του που έχει την αρμοδιότητα της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης και και
- 7) το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.) (άρθρο 1 παρ. 1 του π.δ. 57/2007, ΦΕΚ 59 Α')

B) Φορείς παροχής υπηρεσιών διά βίου μάθησης

- 1) Τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) (άρθρο 12),
- 2) τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) (άρθρο 13),
- 3) τα Κέντρα Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης (άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 3696/2008, ΦΕΚ 177 Α', όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 45 παρ. 1 περ. α' του ν. 3848/2010, ΦΕΚ 71 Α') και τα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών (άρθρο 11 του ν. 3696/2008, όπως αντικαθίσταται με το άρθρο 10 παρ. 6 του παρόντος νόμου),
- 4) οι λοιπές δημόσιες και ιδιωτικές σχολές επαγγελματικής κατάρτισης,

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

- 5) το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) (άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 2327/1995, ΦΕΚ 156 Α', και άρθρο 3 παρ. 3 του ν. 2909/2001),
- 6) το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (Ε.Ι.Ν.), (β.δ. της 26.2.1947, ΦΕΚ 41 Α', σε συνδυασμό με το άρθρο 3 του ν.δ. 572/1970, ΦΕΚ 125 Α') και το Ινστιτούτο Νεολαίας (άρθρο 17 παρ. 1 του ν. 3369/2005, ΦΕΚ 171 Α'), κατά το μέρος που παρέχουν υπηρεσίες δια βίου μάθησης,
- 7) οι φορείς παροχής υπηρεσιών γενικής (τυπικής και μη τυπικής) εκπαίδευσης ενηλίκων, στους οποίους περιλαμβάνονται κοινωνικοί, θρησκευτικοί και πολιτιστικοί φορείς, καθώς και δομές παροχής υπηρεσιών γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) (άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 2525/1997, ΦΕΚ 188 Α') και οι Σχολές Γονέων (άρθρο 2 παρ. 13 του ν. 2621/1998, ΦΕΚ 136 Α'),
- 8) οι φορείς παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών ή και υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού,
- 9) τα Κέντρα Προώθησης στην Απασχόληση (Κ.Π.Α.) (άρθρο 1 περ. 1 του ν. 2956/2001, ΦΕΚ 258 Α') κατά το μέρος που παρέχουν υπηρεσίες δια βίου συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού,
- 10) οι φορείς του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα που παρέχουν μη τυπική εκπαίδευση στο ανθρώπινο δυναμικό του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως είναι το Ε.Κ.Δ.Δ.Α., καθώς και οι φορείς που συνιστώνται από τις επαγγελματικές ενώσεις και τα επιμελητήρια και παρέχουν μη τυπική εκπαίδευση στα μέλη τους, όπως είναι η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ινστιτούτο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Μελών Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (Ι.Ε.Κ.Ε.Μ.Τ.Ε.Ε. Α.Ε.)»,
- 11) οι φορείς παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης, τους οποίους συνιστούν οι τριτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών που συνυπογράφουν την εθνική συλλογική σύμβαση εργασίας, όπως είναι το Ινστιτούτο Εργασίας (ΙΝ.Ε.) και το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Κ.ΑΝ.Ε.Π.) της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Ε.), το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων (Ι.Μ.Ε.) της Γενικής Συνομοσπονδίας

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.), το Κοινωνικό Πολυκέντρο και το Διαβαλκανικό Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης της Ανώτατης Διοίκησης Ενώσεων Δημόσιων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.), και

- 12) οι φορείς άτυπης μάθησης⁷ που αναφέρονται στο άρθρο 14, δηλαδή οι φορείς κάθε μορφής που λειτουργούν σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο και παρέχουν υπηρεσίες δια βίου μάθησης, εφόσον αναγνωρίζονται ως φορείς άτυπης μάθησης των πολιτών και εγγράφονται στο σχετικό μητρώο που τηρεί η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης.

Στο Εθνικό Δίκτυο Διά Βίου Μάθησης ανήκουν, επίσης, οι φορείς και οι δομές του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος κατά το μέρος που παρέχουν υπηρεσίες ή εφαρμόζουν προγράμματα δια βίου μάθησης, όπως είναι τα Ιδρύματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης και τα Ινστιτούτα Διά Βίου Εκπαίδευσης των ιδρυμάτων αυτών, τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, καθώς και οι φορείς που οργανώνουν και υλοποιούν προγράμματα ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης, τα οποία χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους, ως προς τη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού πλαισίου των προγραμμάτων αυτών.

Οι φορείς του Εθνικού Δικτύου Διά Βίου Μάθησης, στο πλαίσιο του ρόλου και των αρμοδιοτήτων τους, καλούνται να ευθυγραμμιστούν με το εθνικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της ποιότητας στη διά βίου μάθηση – πλαίσιο π³.

Η εφαρμογή του πλαισίου π³ απευθύνεται σε όλους τους φορείς που παρέχουν εκπαίδευση και κατάρτιση και εντάσσονται στο πεδίο της μη τυπικής εκπαίδευσης⁸, είτε αυτοί εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, είτε από άλλα Υπουργεία.

⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 5 του ν. 3879/2010 «Άτυπη μάθηση: Οι μαθησιακές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα εκτός οργανωμένου εκπαιδευτικού πλαισίου, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, στο πλαίσιο του ελεύθερου χρόνου ή επαγγελματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Περιλαμβάνει τις κάθε είδους δραστηριότητες αυτομόρφωσης, όπως η αυτομόρφωση με έντυπο υλικό ή μέσω διαδικτύου ή με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή ή ποικίλων εκπαιδευτικών υποδομών, καθώς και τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που αποκτά το άτομο από την επαγγελματική εμπειρία του.»

⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 4 του ν. 3879/2010 «Μη τυπική εκπαίδευση: Η εκπαίδευση που παρέχεται σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο. Περιλαμβάνει την αρχική επαγγελματική κατάρτιση, τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων.»

Πιο συγκεκριμένα, οι παραπάνω φορείς καλούνται:

- α) να εναρμονίσουν τα συστήματα και τις διαδικασίες τους με τις θεμελιώδεις αρχές ποιότητας,
- β) να εξειδικεύσουν περαιτέρω τους δείκτες ποιότητας,
- γ) να εφαρμόσουν διαδικασίες μέτρησης, αξιολόγησης και αναθεώρησης των συστημάτων και διαδικασιών τους μέσω ενός μηχανισμού διαρκούς βελτίωσης, του κύκλου ποιότητας της διά βίου μάθησης, και τέλος
- δ) να παρέχουν στοιχεία στη Γ.Γ.Δ.Β.Μ. για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του Εθνικού Δικτύου Διά Βίου Μάθησης.

3. Το πλαίσιο π³ για τη διασφάλιση της ποιότητας στη διά βίου μάθηση

3.1. Οι θεμελιώδεις αρχές ποιότητας στη διά βίου μάθηση

Η Διά Βίου Μάθηση, ως θεσμός, θεωρείται ότι ικανοποιεί προδιαγραφές υψηλής ποιότητας, όταν καταφέρνει σε επίπεδο σχεδιασμού, παροχής και αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της, να επιτύχει τέτοια αποτελέσματα που να ικανοποιούν ή και να ξεπερνούν τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες των συμμετεχόντων σε αυτή.

Στο πλαίσιο αυτό, το π³ θέτει τις παρακάτω αρχές ποιότητας στη διά βίου μάθηση⁹, τις οποίες καλούνται οι φορείς διά βίου μάθησης να υιοθετήσουν και να εξειδικεύσουν, βάσει του ρόλου, των αρμοδιοτήτων και του πεδίου δραστηριοποίησής τους:

⁹Για τη διαμόρφωση των θεμελιωδών αρχών ποιότητας ελήφθησαν υπόψη τα παρακάτω: α) οι πλέον διαδεδομένοι και σύγχρονοι ορισμοί της ποιότητας, β) το στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (ΕΚ 2020):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:EL:PDF>, γ) το ευρωπαϊκό μοντέλο αριστείας EFQM, Excellence Model (2010), το οποίο έχει χρησιμοποιηθεί ως βάση ή ως σημείο αναφοράς για την πρακτική εφαρμογή της ποιότητας στους φορείς Διά Βίου Μάθησης από διάφορες χώρες, όπως η Φινλανδία:

<http://www.slideshare.net/Victoria71/quality-management-recommendation-for-vocational-education>, καθώς και δ) πρόσφατα συμπεράσματα από την ανασκόπηση των στρατηγικών προσεγγίσεων και των προτεραιοτήτων στην ΕΕΚ: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_en.pdf

- ◆ 1. Η διά βίου μάθηση είναι ελκυστική
- ◆ 2. Η διά βίου μάθηση είναι αποτελεσματική
- ◆ 3. Η διά βίου μάθηση σχετίζεται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας
- ◆ 4. Η διά βίου μάθηση είναι αειφόρος και προάγει την κοινωνική συνοχή
- ◆ 5. Η διά βίου μάθηση προάγει τη δημιουργικότητα και την καινοτομία
- ◆ 6. Η διά βίου μάθηση χρησιμοποιεί πόρους υψηλών προδιαγραφών
- ◆ 7. Η διά βίου μάθηση υλοποιείται με κοινωνική υπευθυνότητα
- ◆ 8. Η διά βίου μάθηση αξιοποιεί τη δικτύωση και τις συνεργασίες

Σχήμα 2. Θεμελιώδεις αρχές ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

Οι θεμελιώδεις αρχές ποιότητας του π^3 εξειδικεύονται ανά συνιστώσα της εκπαιδευτικής διαδικασίας (εισροές, διαδικασίες, εκροές) ως εξής:

Πίνακας 1. Εξειδίκευση των θεμελιωδών αρχών ποιότητας ανά συνιστώσα της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη διά βίου μάθηση

1. “Η διά βίου μάθηση είναι ελκυστική” σημαίνει:

Εισροές	✓ Παρέχονται κίνητρα για συμμετοχή υψηλού επιπέδου εκπαιδευτών στο θεσμό. ✓ Η εκπόνηση των προγραμμάτων σπουδών βασίζεται σε πρότυπα (εκπαιδευτικά, επαγγελματικά, αξιολόγησης). ✓ Το ενδιαφέρον για συμμετοχή σε προγράμματα διά βίου μάθησης είναι υψηλό.
Διαδικασίες	✓ Οι εκπαιδευτές εφαρμόζουν μεθόδους που συνάδουν με τις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων (π.χ. ενεργοποίηση).
Εκροές	✓ Τα μαθησιακά αποτελέσματα ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των εκπαιδευόμενων. ✓ Οι αποκτώμενες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες προσδίδουν κύρος στον απόφοιτο. ✓ Οι υπηρεσίες ΣυΕΠ καλύπτουν τις ανάγκες των διαφόρων ομάδων στόχου στο πλαίσιο της αποστολής της.

2. “Η διά βίου μάθηση είναι αποτελεσματική” σημαίνει:

Εισροές	✓ Η εκπόνηση των προγραμμάτων σπουδών λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές ανάγκες των εκπαιδευόμενων και είναι δομημένη σπονδυλωτά.
Διαδικασίες	✓ Οι εκπαιδευτές κάνουν χρήση ποικίλων και σύγχρονων μεθόδων ανάλογα με το αντικείμενο διδασκαλίας και ομάδας στην οποία απευθύνονται. ✓ Οι μέθοδοι, οι τεχνικές και τα μέσα παροχής υπηρεσιών ΣυΕΠ είναι σύμφωνα με κοινώς αποδεκτά διεθνή πρότυπα.

Εκροές

- ✓ Οι εκπαιδευόμενοι επιτυγχάνουν τα μαθησιακά αποτελέσματα στα οποία στοχεύει το πρόγραμμα.
- ✓ Οι αποκτώμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες αναγνωρίζονται και εντάσσονται στο Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων.
- ✓ Οι αποκτηθείσες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες εξασφαλίζουν την παραμονή ή / και (επαν) ένταξη στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα και εντός της Ε.Ε.

3. “Η διά βίου μάθηση σχετίζεται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας” σημαίνει:

Εισροές

- ✓ Τα επαγγελματικά περιγράμματα βασίζονται στο πραγματικό περιεχόμενο των επαγγελμάτων.
- ✓ Τα προγράμματα διά βίου μάθησης βασίζονται σε επαγγελματικά περιγράμματα.
- ✓ Τα προγράμματα περιλαμβάνουν ώρες πρακτικής άσκησης σε επιχειρησιακό περιβάλλον.
- ✓ Το ενδιαφέρον των ανέργων για συμμετοχή σε προγράμματα διά βίου μάθησης είναι υψηλό.

Διαδικασίες

- ✓ Η πρακτική άσκηση στο επιχειρησιακό περιβάλλον (όταν προβλέπεται) είναι συναφής με το αντικείμενο της κατάρτισης.
- ✓ Οι μέθοδοι που ακολουθούνται δίνουν έμφαση στη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη.

Εκροές

- ✓ Τα αποκτηθέντα προσόντα σχετίζονται με τις ανάγκες του επαγγέλματος στην πράξη.
- ✓ Τα αποκτηθέντα προσόντα οδηγούν σε εξεύρεση εργασίας σύμφωνης με τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες του αποφοίτου.

4. “Η διά βίου μάθηση είναι αειφόρος και προάγει την κοινωνική συνοχή” σημαίνει:

Εισροές

- ✓ Ο σχεδιασμός της διά βίου μάθησης βασίζεται στη συνεχή διάγνωση των αναγκών των εκπαιδευομένων ή/και των αναγκών της αγοράς εργασίας.

Διαδικασίες

- ✓ Τα δίδακτρα διασφαλίζουν τη μη ζημιογόνα λειτουργία των παρόχων υπηρεσιών διά βίου μάθησης.
- ✓ Ποικίλες πηγές χρηματοδότησης αξιοποιούνται για την υλοποίηση δράσεων διά βίου μάθησης.
- ✓ Οι υπηρεσίες ΣυΕΠ απευθύνονται και στους αποφοίτους της διά βίου μάθησης.

Εκροές

- ✓ Τα αποκτηθέντα προσόντα δίνουν πρόσβαση σε άλλες διαδρομές μάθησης.
- ✓ Οι αποκτώμενες δεξιότητες, γνώσεις και ικανότητες βελτιώνουν την ιδιότητα του αποφοίτου ως ενεργού πολίτη.

5. “Η διά βίου μάθηση προάγει τη δημιουργικότητα και την καινοτομία” σημαίνει:

Εισροές

- ✓ Τα παρεχόμενα προγράμματα είναι καινοτόμα και βασίζονται στον έγκαιρο εντοπισμό των αναγκών της αγοράς εργασίας.
- ✓ Τα παρεχόμενα προγράμματα προάγουν τη δημιουργικότητα και την καινοτομία.

Διαδικασίες

- ✓ Εφαρμόζονται καινοτόμες διδακτικές μέθοδοι κατά την παροχή προγραμμάτων διά βίου μάθησης.
- ✓ Οι παρεχόμενες υπηρεσίες ΣυΕΠ βασίζονται σε καινοτόμες μεθόδους.

Εκροές

- ✓ Καινοτόμες μέθοδοι χρησιμοποιούνται για την πιστοποίηση των προσόντων.

6. “Η διά βίου μάθηση χρησιμοποιεί πόρους υψηλών προδιαγραφών” σημαίνει:

Εισροές

- ✓ Οι εκπαιδευτές διαθέτουν κατάλληλα και επαρκή προσόντα.
- ✓ Οι δομές είναι σύγχρονες και ικανοποιούν ποιοτικά κριτήρια.
- ✓ Οι εκπαιδευτές επιμορφώνονται τακτικά με τη συμμετοχή τους σε προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών.
- ✓ Τα στελέχη της ΣΥΕΠ διαθέτουν την απαιτούμενη επάρκεια για την άσκηση του ρόλου τους, την οποία εξελίσσουν.

Διαδικασίες

- ✓ Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας αξιοποιούνται στην παροχή της διά βίου μάθησης.

Εκροές

- ✓ Οι φορείς πιστοποίησης χρησιμοποιούν εξεταστές υψηλών προσόντων και υπόκεινται σε περιοδικούς ελέγχους αξιολόγησης.
- ✓ Οι φορείς πιστοποίησης υπόκεινται σε περιοδικούς ελέγχους αξιολόγησης από εθνικούς φορείς.

7. “Η διά βίου μάθηση υλοποιείται με κοινωνική υπευθυνότητα” σημαίνει:

Εισροές

- ✓ Οι ευάλωτες κοινωνικά ομάδες έχουν κίνητρα να συμμετάσχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα.
- ✓ Υπάρχουν προγράμματα ειδικά σχεδιασμένα για την κάλυψη των αναγκών ευάλωτων κοινωνικά ομάδων.
- ✓ Οι δομές καλύπτουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις προσβασιμότητας για ΑΜΕΑ.

Διαδικασίες

- ✓ Οι πάροχοι διά βίου μάθησης αξιοποιούν τις πηγές χρηματοδότησης για την ενσωμάτωση προγραμμάτων στοχευμένων σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες.
- ✓ Η διά βίου μάθηση παρέχεται με τρόπο σύμφωνο με διεθνή ή εθνικά πρότυπα.
- ✓ Οι υπηρεσίες ΣΥΕΠ είναι προσβάσιμες από τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες.

Εκροές

- ✓ Οι μέθοδοι και διαδικασίες πιστοποίησης των προσόντων είναι φιλικές προς όλους.
- ✓ Η πιστοποίηση των προσόντων γίνεται με τρόπο διαφανή, αντικειμενικό, αξιόπιστο και σύμφωνο με διεθνή ή εθνικά πρότυπα.

8. “Η διά βίου μάθηση αξιοποιεί τη δικτύωση και τις συνεργασίες” σημαίνει:

Εισροές

- ✓ Οι πάροχοι διά βίου μάθησης αναπτύσσουν τοπικά και περιφερειακά δίκτυα και συμμετέχουν σε διεθνή δίκτυα.

Διαδικασίες

- ✓ Παρακολουθείται και αξιολογείται τακτικά η λειτουργία και δικτύωση των υπηρεσιών ΣυΕΠ με άλλους φορείς.

Εκροές

- ✓ Οι φορείς πιστοποίησης συμμετέχουν ενεργά σε ευρωπαϊκά και διεθνή δίκτυα ανταλλαγής τεχνογνωσίας.

Η επίτευξη υψηλής ποιότητας στη διά βίου μάθηση συνεπάγεται την τήρηση των παραπάνω θεμελιωδών αρχών ποιότητας από τους εμπλεκόμενους φορείς.

3.2. Δείκτες ποιότητας στη διά βίου μάθηση

Η αποτελεσματική τήρηση των θεμελιωδών αρχών ποιότητας προϋποθέτει τη **μέτρηση και την αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσής τους στο σύστημα και στις λειτουργίες των φορέων, μέσω μετρήσιμων ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών ποιότητας**¹⁰.

¹⁰ Οι δείκτες ποιότητας έχουν προκύψει από τον συνδυασμό των παρακάτω πηγών: α) Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου 2009/C 155/01 για τη δημιουργία ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, β) Μελέτη για ένα ενιαίο πλαίσιο ποιοτικής αναβάθμισης αρχικής – συνεχιζόμενης κατάρτισης και εκπαίδευσης ενηλίκων. ΙΝΕ ΓΣΕΕ και ΙΜΕ/ΓΣΒΕΕ, (2010), γ) Παρατηρήσεις και προτάσεις επιμέρους φορέων διά βίου μάθησης.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Αναφορά για τους δείκτες ποιότητας της διά βίου μάθησης¹¹, ο ρόλος των δεικτών είναι:

- να περιγράφουν την υφιστάμενη ανά πάσα στιγμή κατάσταση,
- να ποσοτικοποιούν τεθέντες ποιοτικούς στόχους,
- να παρέχουν διαρκή ενημέρωση για την πρόοδο της επίτευξης των στόχων, και
- να παρέχουν ενδείξεις για τους παράγοντες που συνεισφέρουν στην επίτευξη των στόχων.

Στο πλαίσιο αυτό, διαμορφώθηκε από το Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων κατάλογος 15 κύριων δεικτών ποιότητας στη διά βίου μάθηση ανά αρχή ποιότητας, που παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα:

¹¹ European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning, European Commission, June 2002 σε συνδυασμό με το European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning, Joint International IGIP-SEFI Annual Conference 2010, 19- 22 Σεπτεμβρίου 2010, Trnava, Σλοβακία.

Πίνακας 2. Κατάλογος 15 κύριων δεικτών ποιότητας στη διά βίου μάθηση ανά αρχή ποιότητας

Η διά βίου μάθηση...	Κύριοι Δείκτες Ποιότητας
... είναι ελκυστική	1. Βαθμός προσέλκυσης ενηλίκων εκπαιδευομένων (≥16 ετών ¹²) σε προγράμματα ΔΒΜ
	2. Βαθμός ικανοποίησης των προσδοκιών των αποδεκτών των υπηρεσιών ΔΒΜ (ΕΕΚ/ΓΕΕ/ΣυΕΠ)
	3. Αναγνώριση των προσόντων των αποφοίτων ΔΒΜ από την αγορά εργασίας
... είναι αποτελεσματική	4. Βαθμός πιστοποίησης των αποκτηθέντων από τη ΔΒΜ προσόντων
	5. Βαθμός χρήσης των αποκτηθέντων από τη ΔΒΜ προσόντων στην εργασία
... σχετίζεται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας	6. Βαθμός ευθυγράμμισης των προγραμμάτων ΕΕΚ με τα αντίστοιχα επαγγέλματα
	7. Βαθμός συμμετοχής ανέργων σε προγράμματα ΔΒΜ
... είναι αειφόρος και προάγει την κοινωνική συνοχή	8. Βαθμός συμμετοχής σε περισσότερα του ενός προγράμματα ΔΒΜ.
	9. Βαθμός χρήσης υπηρεσιών ΣυΕΠ
... προάγει τη δημιουργικότητα και την καινοτομία	10. Βαθμός χρήσης καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας που προάγουν τη δημιουργικότητα και την αυτόνομη μάθηση κατά την υλοποίηση προγραμμάτων ΔΒΜ

¹² Στο πλαίσιο του έργου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής EAC/11/2008 "Study on European Terminology in Adult Learning for a common language and common understanding and monitoring of the sector" (European Adult Learning Glossary, Level 2), που είχε ως στόχο τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου επικοινωνίας των ειδικών σε θέματα εκπαίδευσης ενηλίκων προτείνεται ο ακόλουθος ορισμός του «ενήλικα»: "Adult: "Any person aged 16 years or older who has left the initial education and training system (Note: This is a pragmatic definition for EU purposes, based on the fact that 16 is the age of majority in some EU countries, e.g. Scotland, and that international surveys of adult literacy and numeracy tend to cover the age-range 16 to 60, 64 or 65)". Να σημειωθεί ότι στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ποτέ δεν είναι αργά για μάθηση», COM(2006) 614 της 23.10.2006, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0614en01.pdf, η εκπαίδευση ενηλίκων ορίζεται ως το σύνολο όλων των μορφών μάθησης που λαμβάνουν οι ενήλικες αφού ολοκληρώσουν τη βασική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Η διά βίου μάθηση...	Κύριοι Δείκτες Ποιότητας
... χρησιμοποιεί πόρους υψηλών προδιαγραφών	11. Βαθμός ικανοποίησης εκπαιδευόμενων από τους φορείς παροχής υπηρεσιών ΔΒΜ (ΕΕΚ/ΓΕΕ/ΣυΕΠ)
	12. Αναβάθμιση των γνώσεων των εκπαιδευτών
... υλοποιείται με κοινωνική υπευθυνότητα	13. Βαθμός συμμετοχής των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων σε προγράμματα ΔΒΜ
	14. Διείσδυση των συστημάτων ποιότητας στους φορείς παροχής ΔΒΜ και πιστοποίησης προσόντων
... αξιοποιεί τη δικτύωση και τις συνεργασίες	15. Βαθμός συμμετοχής σε δίκτυα (εθνικά και διεθνή)

Οι κύριοι δείκτες είναι, βεβαίως, δυνατό **να εμπλουτιστούν, αναλυθούν και εξειδικευτούν περαιτέρω** από τους εμπλεκόμενους φορείς ως προς το ακριβές περιεχόμενό τους, βάσει α) των αρμοδιοτήτων και των ρόλων των φορέων¹³ και β) των ιδιαίτερων δεδομένων / στοιχείων που οι φορείς θέλουν να μετρήσουν και να αξιολογήσουν¹⁴ στο πλαίσιο και της παρακολούθησης της συμβολής τους στην επίτευξη **κοινωνικής συνοχής**¹⁵. Προς υποστήριξη των φορέων στο έργο αυτό, δημιουργήθηκε μία εργαλειοθήκη δεικτών ποιότητας στη διά βίου μάθηση, που παρουσιάζεται στο **Παράρτημα Ι**¹⁶.

3.3. Τύποι, μηχανισμοί και υπεύθυνοι φορείς στη μέτρηση των δεικτών ποιότητας

Για τη μέτρηση των κύριων δεικτών ποιότητας απαιτείται να ορισθούν οι τύποι υπολογισμού τους, ενώ είναι απαραίτητο να ενεργοποιούνται, σε τακτά χρονικά διαστήματα, ποικίλοι σχετιζόμενοι με τις υπηρεσίες διά βίου μάθησης μηχανισμοί, οι

¹³ Για παράδειγμα, όταν ένα δείκτης μετρά τον αριθμό των εκπαιδευόμενων ανά πρόγραμμα ΔΒΜ, αυτό για ένα Ι.Ε.Κ. σημαίνει αριθμό εκπαιδευόμενων Α.Ε.Κ., ενώ για ένα Κ.Ε.Κ. σημαίνει αριθμό εκπαιδευόμενων Σ.Ε.Κ.

¹⁴ Για παράδειγμα, ο αριθμός εκπαιδευόμενων είναι δυνατό σε επόμενο επίπεδο να αναλυθεί ανά ηλικιακή ομάδα, ώστε να σχεδιαστούν στοχευμένες ενέργειες προβολής / προσέλκυσης ανά ομάδα.

¹⁵ Η συμβολή της ΔΒΜ στην κοινωνική συνοχή έγκειται στις δυνατότητες που παρέχει ως προς τη μείωση των κοινωνικών διαφορών που αποτυπώνονται σε παραμέτρους όπως η ηλικία, το εκπαιδευτικό / μορφωτικό επίπεδο, το ύψος των αποδοχών, η διάσταση του φύλου ή το κοινωνικό status (με βάση την εθνικότητα, τη φυλή κ.λ.π.). Ως εκ τούτου η έννοια της κοινωνικής συνοχής δεν μπορεί να αποτυπωθεί μονοσήμαντα / μονοδιάστατα σε έναν δείκτη, αλλά είναι απαραίτητη η εξειδίκευση των υπαρχόντων δεικτών (κατά ηλικία, φύλο, εκπαιδευτικό / μορφωτικό επίπεδο, ΕΚΟ κ.λ.π.).

¹⁶ *ibid.* 9

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

οποίοι είτε εφαρμόζονται ήδη από τους εμπλεκόμενους στη διά βίου μάθηση φορείς, είτε προβλέπονται από το ν. 3879/2010, είτε είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν, ώστε να επιτευχθεί η διαρκής βελτίωση της ποιότητας της διά βίου μάθησης.

Οι προτεινόμενοι αυτοί μηχανισμοί αφορούν, μεταξύ άλλων, στη μέτρηση της ικανοποίησης εκπαιδευόμενων και εργοδοτών από τις υπηρεσίες διά βίου μάθησης, στη διερεύνηση της απορρόφησης / (επαν)ένταξης / παραμονής των αποφοίτων διά βίου μάθησης στην αγορά εργασίας, καθώς και στη διερεύνηση του βαθμού που η διά βίου μάθηση προάγει την ατομική ανάπτυξη, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και τον διαπολιτισμικό διάλογο.

Επιπλέον, είναι απαραίτητο να οριστούν οι φορείς που θα έχουν την ευθύνη να παρέχουν, σε ορισθέντα χρονικά διαστήματα, πληροφόρηση προς το Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και προς τη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης, ώστε να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη και συντονισμένη ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων μερών.

Στο πλαίσιο των παραπάνω, δημιουργήθηκε ο επόμενος πίνακας, όπου παρουσιάζονται για κάθε δείκτη, ο τρόπος υπολογισμού του, ο τύπος του και η συσχέτισή του με την «εργαλειοθήκη» της σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2009/C 155/01, η οποία αποτέλεσε, μεταξύ άλλων, σημείο αναφοράς για την εκπόνηση του πλαισίου π³.

Επιπλέον, στον εν λόγω πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα μέτρησης, η πηγή και ο μηχανισμός για τη συλλογή των στοιχείων που απαιτούνται για τη μέτρηση του δείκτη, καθώς και ο υπεύθυνος για την παροχή πληροφόρησης προς το Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ. φορέας¹⁷.

¹⁷ Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι φορείς που έχουν την ευθύνη για την παροχή απολογιστικών στοιχείων επί των δεικτών ποιότητας δεν είναι και οι φορείς που έχουν την ευθύνη για την επίτευξη των επιθυμητών ανά δείκτη αποτελεσμάτων.

Πίνακας 3. Πληροφορίες για τη μέτρηση των κύριων δεικτών ποιότητας στη διά βίου μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
1	Βαθμός προσέλευσης ενηλίκων εκπαιδευομένων σε προγράμματα ΔΒΜ	Αριθμός αιτήσεων ενηλίκων εκπαιδευομένων (≥16 ετών) για συμμετοχή στα προγράμματα ΔΒΜ ανά εκπαιδευτικό πρόγραμμα	1	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	3	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ
2	Βαθμός ικανοποίησης των προσδοκιών των αποδεκτών των υπηρεσιών ΔΒΜ (ΕΕΚ/ΓΕΕ/ΣυΕΠ)	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους αποδέκτες των υπηρεσιών ΔΒΜ	1	Ποιοτικός δείκτης Εκροής	4	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης εκπαιδευόμενων	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠ
3	Αναγνώριση των προσόντων των αποφοίτων ΔΒΜ από την αγορά εργασίας	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους εργοδότες	1	Ποιοτικός δείκτης Εκροής	5	Κάθε 2 έτη	Τηρούμενα αρχεία αρμόδιων φορέων	ΓΓΔΒΜ
4	Βαθμός πιστοποίησης των αποκτηθέντων από τη ΔΒΜ προσόντων	Ποσοστό αποφοίτων ΔΒΜ που πέρασαν με επιτυχία τις εξετάσεις πιστοποίησης	2	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	4	Ετήσια	Μητρώο πιστοποίησης προσόντων	ΕΟΠΠ
5	Βαθμός χρήσης των αποκτηθέντων από τη ΔΒΜ προσόντων στην εργασία	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους εργαζόμενους αποφοίτους ΔΒΜ	2	Ποιοτικός δείκτης Εκροής	6	Κάθε 2 έτη	Τηρούμενα αρχεία αρμόδιων φορέων	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
6	Βαθμός ευθυγράμμισης των προγραμμάτων ΕΕΚ με τα αντίστοιχα επαγγέλματα	Ποσοστό προγραμμάτων ΕΕΚ που βασίζονται σε πιστοποιημένο επαγγελματικό περίγραμμα προς το σύνολο των προγραμμάτων ΕΕΚ	3	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	9	Ετήσια	Κατάλογος προγραμμάτων κατάρτισης	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ
7	Βαθμός συμμετοχής ανέργων σε προγράμματα ΔΒΜ	Ποσοστό ανέργων που συμμετέχουν σε προγράμματα ΔΒΜ προς το σύνολο των συμμετεχόντων σε προγράμματα	3	Ποσοτικός Δείκτης Εισροής	7	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ
8	Βαθμός συμμετοχής σε περισσότερα του ενός προγράμματος ΔΒΜ.	Ποσοστό εκπαιδευθέντων που συμμετείχαν σε περισσότερα του ενός προγράμματα ΔΒΜ προς το σύνολο των εκπαιδευθέντων	4	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	3	Ετήσια	Μητρώο εκπαιδευομένων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ
9	Βαθμός χρήσης υπηρεσιών ΣυΕΠ	Ποσοστό εκπαιδευομένων που έχουν ολοκληρώσει ένα πρόγραμμα ΔΒΜ και έχουν κάνει χρήση υπηρεσιών ΣυΕΠ προς το σύνολο των εκπαιδευομένων που έχουν ολοκληρώσει ένα πρόγραμμα ΔΒΜ	4	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	-	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ΕΚΕΠ	ΕΚΕΠ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
10	Βαθμός χρήσης καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας που προάγουν τη δημιουργικότητα και την αυτόνομη μάθηση κατά την υλοποίηση προγραμμάτων ΔΒΜ	Αριθμός καινοτόμων διδακτικών παρεμβάσεων που προάγουν τη δημιουργικότητα και την αυτόνομη μάθηση κατά την παροχή ΔΒΜ	5	Ποιοτικός δείκτης Διαδικασίας	10	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης εκπαιδευόμενων	ΓΓΔΒΜ
11	Βαθμός ικανοποίησης εκπαιδευόμενων από τους φορείς παροχής υπηρεσιών ΔΒΜ (ΕΕΚ/ΓΕΕ/ΣυΕΠ)	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετικό ερώτημα προς τους εκπαιδευόμενους ανά πρόγραμμα	6	Ποιοτικός δείκτης Εισροής	4	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης εκπαιδευόμενων	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ, ΕΚΕΠ
12	Αναβάθμιση των γνώσεων των εκπαιδευτών	Ποσοστό διδακτικών ωρών επιμόρφωσης εκπαιδευτών προς το σύνολο των εκπαιδευτών	6	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	2	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία επιμόρφωσης εκπαιδευτών	ΕΚΕΠΙΣ
13	Βαθμός συμμετοχής των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων σε προγράμματα ΔΒΜ	Ποσοστό ατόμων από ευάλωτες κοινωνικά ομάδες που συμμετείχαν σε προγράμματα ΔΒΜ προς το σύνολο των συμμετεχόντων στα προγράμματα	7	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	8	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία παρόχων	ΓΓΔΒΜ

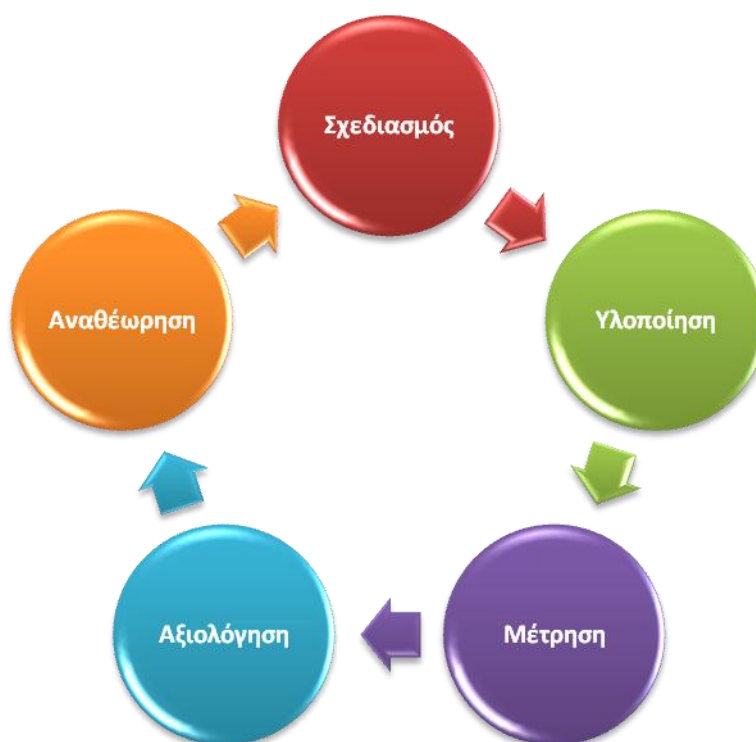
π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
14	Διείσδυση των συστημάτων ποιότητας στους φορείς παροχής ΔΒΜ και πιστοποίησης προσόντων	Ποσοστό φορέων παροχής ΔΒΜ και πιστοποίησης προσόντων που διαθέτουν σύστημα ποιότητας προς το σύνολο των πιστοποιημένων / αδειοδοτημένων φορέων	7	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	1	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ΕΚΕΠΙΣ / ΕΟΠΠ	ΕΚΕΠΙΣ ΕΟΠΠ
15	Βαθμός συμμετοχής σε δίκτυα (εθνικά και διεθνή)	Αριθμός συνεργασιών (δίκτυα, ομάδες εργασίας, ενεργός συμμετοχή σε φορείς / οργανισμούς)	8	Ποσοτικός δείκτης Εισροής, Διαδικασίας, Εκροής	1	Ετήσια	Αποφάσεις συμμετοχής σε όργανα	Όλοι οι φορείς διοίκησης του Εθνικού Δικτύου ΔΒΜ

4. Εφαρμογή του πλαισίου π³

4.1. Κύκλος Ποιότητας

Η διαρκής βελτίωση της διά βίου μάθησης προϋποθέτει την ολοκληρωμένη και συνεχή τήρηση, υλοποίηση και μέτρηση των θεμελιωδών αρχών ποιότητας, καθώς και την αξιολόγηση, την ανατροφοδότηση και τον επανασχεδιασμό των συστημάτων και διαδικασιών της, μέσω μίας κυκλικής πορείας, η οποία περιλαμβάνει μια επαναλαμβανόμενη αλληλουχία πέντε (5) ενδιάμεσων «σταθμών»¹⁸, όπως φαίνεται και στο επόμενο σχήμα:

Σχήμα 3. Ο Κύκλος Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

¹⁸ Για την ανάπτυξη του κύκλου ποιότητας στη Δ.Β.Μ ελήφθησαν υπόψη: α) τα τέσσερα κριτήρια ποιότητας που προτείνονται από τη Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2009/С 155/01: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:EL:PDF> β) το πλαίσιο αξιολόγησης RADAR, στο οποίο βασίζεται η αξιολόγηση της εφαρμογής του ευρωπαϊκού μοντέλου επιχειρηματικής αριστείας EFQM, και γ) ο κύκλος ποιότητας που προτείνεται από το EQAVET για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση <http://www.eqavet.eu/ga/gns/home.aspx> με μόνη διαφοροποίηση την ανάλυση του σταδίου «Εκτίμηση και Αξιολόγηση» του EQAVET σε δύο στάδια στο πλαίσιο π³, τη «Μέτρηση» και την «Αξιολόγηση». Στόχος της ανάλυσης αυτής είναι να τονιστεί η ανάγκη για προσανατολισμό των φορέων στην αξιολόγηση και λήψη αποφάσεων με βάση μετρήσιμα (ποσοτικά και ποιοτικά) στοιχεία.

Ο **σχεδιασμός** περιλαμβάνει την ανάπτυξη πολιτικών, τη δημιουργία συστημάτων, την εκπόνηση κανονισμών και εν γένει τη διαμόρφωση του πλαισίου λειτουργίας ενός φορέα προς την κατεύθυνση της εναρμόνισής του με τις αρχές διασφάλισης της ποιότητας της διά βίου μάθησης, δηλαδή με το πλαίσιο π³.

Η **υλοποίηση** περιλαμβάνει όλες τις απαιτούμενες ενέργειες για το μετασχηματισμό του πλαισίου λειτουργίας ενός φορέα σε απτά αποτελέσματα, μέσα από σαφείς διαδικασίες εφαρμογής.

Η **μέτρηση** αφορά στην παρακολούθηση, μέσω μετρήσιμων δεικτών, του βαθμού και της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής του πλαισίου λειτουργίας ενός φορέα προς την κατεύθυνση της εναρμόνισης με το πλαίσιο π³.

Η **αξιολόγηση** περιλαμβάνει όλες εκείνες τις ενέργειες ερμηνείας των αποτελεσμάτων της μέτρησης, ώστε να διευκρινιστούν οι σχέσεις αιτίου αποτελέσματος και να εντοπιστούν τα πραγματικά σημεία προς βελτίωση είτε του σχεδιασμού, είτε των ενεργειών εφαρμογής, προς την κατεύθυνση εναρμόνισης με το πλαίσιο π³.

Η **αναθεώρηση** αφορά στη διάχυση των αποτελεσμάτων αξιολόγησης, στην ανάλυση βέλτιστων πρακτικών και στην αξιοποίηση ενεργειών μάθησης για τον προσδιορισμό των δράσεων βελτίωσης του πλαισίου λειτουργίας ενός φορέα και των διαδικασιών εφαρμογής του προς την κατεύθυνση της εναρμόνισής του με το πλαίσιο π³.

Ο κύκλος ποιότητας αποτελεί, λοιπόν, το εργαλείο, μέσω του οποίου οι φορείς διά βίου μάθησης θα αξιολογούν και θα βελτιώνουν το βαθμό ευθυγράμμισης των συστημάτων και λειτουργιών τους με τις αρχές ποιότητας της διά βίου μάθησης, δηλαδή με το πλαίσιο π³.

4.2. Βήματα εφαρμογής του κύκλου ποιότητας στο πλαίσιο του π³

Βάσει του κύκλου ποιότητας στη διά βίου μάθηση και των πέντε ενδιάμεσων «σταθμών» που προβλέπονται, **το Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και**

Θρησκευμάτων συνιστά στους φορείς διά βίου μάθησης να ακολουθήσουν τα επόμενα βήματα στον τομέα ευθύνης τους κατά την εφαρμογή του πλαισίου π³:

1. **Υιοθέτηση και εξειδίκευση των αρχών ποιότητας της διά βίου μάθησης:** Οι φορείς διά βίου μάθησης καλούνται να **υιοθετήσουν** τις θεμελιώδεις αρχές ποιότητας της διά βίου μάθησης και να τις **εξειδικεύσουν περαιτέρω**, βάσει του ρόλου, των αρμοδιοτήτων και του πεδίου δραστηριοποίησής τους. Με τον τρόπο αυτό, κάθε φορέας θα καταλήξει σε ένα πλαίσιο επιμέρους αρχών ποιότητας για τον τομέα ευθύνης του, πλήρως ευθυγραμμισμένων με τις θεμελιώδεις αρχές ποιότητας και την εξειδίκευση των αρχών αυτών, όπως παρουσιάζονται παραπάνω, στην παράγραφο 3.1.
2. **Ανάπτυξη των δεικτών ποιότητας της διά βίου μάθησης:** Για κάθε μία από τις επιμέρους αρχές ποιότητας, οι φορείς διά βίου μάθησης καλούνται να αναπτύξουν ένα πλέγμα δεικτών ποιότητας για τον τομέα ευθύνης τους (υιοθετώντας, αξιοποιώντας ή / και αναπτύσσοντας περαιτέρω το πλέγμα των κύριων δεικτών της παραγράφου 3.2 και των πρόσθετων δεικτών της εργαλειοθήκης του παραρτήματος Ι),—μέσω των οποίων θα μετρήσουν και θα αξιολογήσουν το βαθμό και την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των αρχών ποιότητας.
3. **Μέτρηση των δεικτών ποιότητας:** Οι φορείς διά βίου μάθησης καλούνται να μετρήσουν το πλέγμα δεικτών ποιότητας που θα έχουν διαμορφώσει κατά το προηγούμενο βήμα, όπου αυτό είναι εφικτό και επιτρέπεται από τις υφιστάμενες υποδομές τους. Τα αποτελέσματα των μετρήσεων των δεικτών ποιότητας θα πληροφορούν τον φορέα για το βαθμό υιοθέτησης των αρχών ποιότητας διά βίου μάθησης στον τομέα ευθύνης του.
4. **Αξιολόγηση και στοχοθέτηση των δεικτών ποιότητας:** Ο κάθε φορέας διά βίου μάθησης, σε συνεργασία με τους άμεσα συνεργαζόμενους στον τομέα ευθύνης του, οφείλει να ερμηνεύσει τα αποτελέσματα των μετρήσεων των επιμέρους δεικτών ποιότητας, να διευκρινίσει τις σχέσεις αιτίου αποτελέσματος και να εντοπίσει τα σημεία προς βελτίωση με γνώμονα τις θεμελιώδεις αρχές ποιότητας και στη βάση της γενικότερης στρατηγικής και των στόχων του

π^3 – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων για τη διά βίου μάθηση. Με τον τρόπο αυτό, ο κάθε φορέας θα επαναπροσδιορίσει το πλαίσιο των στόχων ποιότητας, ευθυγραμμισμένων με την ανάγκη για διαρκή βελτίωση.

5. **Ανάπτυξη πλαισίου λειτουργίας συμβατού με τους στόχους:** Με βάση τους τεθέντες στόχους ποιότητας και προς επίτευξη αυτών, κάθε φορέας διά βίου μάθησης θα πρέπει να ανασκοπήσει το υφιστάμενο πλαίσιο λειτουργίας του για την επίτευξη της αποστολής του και να διαμορφώσει ένα πλάνο για την ενδεχόμενη αναθεώρησή του, ώστε να εξυπηρετεί την επίτευξη των στόχων ποιότητας. Με τον τρόπο αυτό, κάθε φορέας θα πρέπει να καταλήξει σε ένα πλάνο βελτίωσης για την ευθυγράμμιση του πλαισίου λειτουργίας του προς τις αρχές και τους στόχους ποιότητας
6. **Σχεδιασμός της εφαρμογής του πλαισίου λειτουργίας:** Το πλάνο βελτίωσης κάθε φορέα παροχής διά βίου μάθησης θα πρέπει να εμπλουτισθεί και με τις ακριβείς διαδικασίες για την εφαρμογή του σχεδιαζόμενου πλαισίου λειτουργίας του. Με τον τρόπο αυτό, κάθε φορέας θα έχει στα χέρια του έναν σαφή και ολοκληρωμένο οδηγό για τη βελτίωση της διά βίου μάθησης, προσαρμοσμένο στον τομέα ευθύνης του και, ταυτόχρονα, ευθυγραμμισμένο με τις αρχές και τους στόχους ποιότητας του πλαισίου π^3 .

Με την ολοκλήρωση του βήματος 6, ο κύκλος των πέντε σταθμών βελτίωσης τίθεται σε λειτουργία, η οποία συνεχίζεται διαρκώς με γνώμονα τη διαρκή βελτίωση.

4.3. Αξιολόγηση της εφαρμογής του πλαισίου π^3

Όπως γίνεται αντιληπτό, η εφαρμογή του πλαισίου π^3 είναι μια αρκετά σύνθετη διαδικασία, η οποία τόσο πιο αποτελεσματική θα γίνεται όσο περισσότερο ένας φορέας «ωριμάζει» στη χρήση του κύκλου των πέντε σταθμών βελτίωσης και, επομένως, όσο καλύτερα αναγνωρίζει, ποσοτικοποιεί, αξιολογεί, στοχοθετεί, σχεδιάζει και υλοποιεί το ρόλο του στη βελτίωση της ποιότητας της διά βίου μάθησης.

Ως εκ τούτου, η **αξιολόγηση της εφαρμογής του πλαισίου π³** είναι, επίσης, μία **διαρκής διαδικασία, η οποία έχει ως επίκεντρο τον ίδιο το φορέα**. Αυτό σημαίνει, ότι κάθε φορέας διά βίου μάθησης διενεργεί σε τακτά χρονικά διαστήματα **αυτοαξιολόγηση** αναφορικά με το βαθμό που το πλαίσιο λειτουργίας του εναρμονίζεται με τις απαιτήσεις του πλαισίου π³, χρησιμοποιώντας ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης και βαθμολόγησης για κάθε αρχή ποιότητας τον **κύκλο ποιότητας**.

Οδηγός
Αυτό-
αξιολόγησης

Πιο συγκεκριμένα, ο φορέας χρησιμοποιεί για την αυτοαξιολόγησή του τον οδηγό¹⁹, που περιγράφεται στη συνέχεια:

Σχεδιασμός: Η σχέση της αρχής ποιότητας με το πλαίσιο λειτουργίας έχει αναγνωριστεί και έχουν γίνει οι απαραίτητες προσαρμογές για τη μεταξύ τους ευθυγράμμιση.

Υλοποίηση: Το σχετικό με την αρχή ποιότητας πλαίσιο λειτουργίας εφαρμόζεται συστηματικά και με βάση συγκεκριμένες διαδικασίες.

Μέτρηση: Η επίτευξη της αρχής ποιότητας, μέσα από την εφαρμογή του σχετικού πλαισίου λειτουργίας, μετράται με συγκεκριμένους δείκτες ποιότητας.

Αξιολόγηση: Η επίδοση στους δείκτες, που αφορούν στην αρχή ποιότητας, αξιολογείται θετικά σε σχέση με τεθέντες στόχους και βέλτιστες πρακτικές και μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες.

Αναθεώρηση: Η αξιολόγηση της επίδοσης αξιοποιείται για τον επανασχεδιασμό του πλαισίου λειτουργίας, που σχετίζεται με την αρχή ποιότητας.

Η ωριμότητα του φορέα στη χρήση του κύκλου ποιότητας για τη βελτίωση του πλαισίου λειτουργίας του με βάση τους ανωτέρω σταθμούς είναι δυνατό και να βαθμολογηθεί, με χρήση πινάκων βαθμολόγησης, που παρατίθενται στο **Παράρτημα II**.

¹⁹ Ο προτεινόμενος οδηγός αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων και των πινάκων βαθμολόγησης, διαμορφώθηκε λαμβάνοντας υπόψη αφενός τη σχετική μελέτη του CEDEFOP για τις αρχές ενός κοινού πλαισίου διασφάλισης ποιότητας της ΕΕΚ (2007): <http://www.cedefop.europa.eu> και αφετέρου τη μεθοδολογία αξιολόγησης της επιχειρηματικής αριστείας με βάση το μοντέλο EFQM (2010).

5. Επόμενα βήματα

Το **ενιαίο πλαίσιο αρχών διασφάλισης ποιότητας στη δια βίου μάθηση, π^3** , που παρουσιάστηκε στις προηγούμενες ενότητες, έχει ως στόχο τη δημιουργία ενός ανοιχτού και ανατροφοδοτούμενου συστήματος διασφάλισης της ποιότητας και ως βασική επιδίωξη τη διαρκή βελτίωση των εκπαιδευτικών υπηρεσιών προς όφελος των εκπαιδευομένων.

Για το λόγο αυτό θεωρήθηκε σκόπιμο την ανάπτυξη του πλαισίου π^3 να ακολουθήσει μία **διαδικασία πιλοτικής εφαρμογής** του, τόσο σε επιτελικό επίπεδο (φορείς διοίκησης διά βίου μάθησης) όσο και σε συστημικό (φορείς παροχής υπηρεσιών διά βίου μάθησης σε εθελοντική βάση), ώστε να αρχίσει να καλλιεργείται μια κουλτούρα μέτρησης, ανάλυσης και βελτίωσης, η οποία είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί η **ποιότητα, πάντα και παντού**.

Αποτέλεσμα της πιλοτικής αυτής εφαρμογής έχει σχεδιαστεί να αποτελέσει η **πρώτη έκθεση για τη διά βίου μάθηση στην Ελλάδα**, η οποία θα αποτυπώνει την υφιστάμενη κατάσταση και θα θέτει τη βάση για τη διαρκή βελτίωση του συστήματος διά βίου μάθησης στη χώρα.

Επίσης, θεωρήθηκε σκόπιμο ο κύκλος ποιότητας να εφαρμοστεί πρώτιστα στο ίδιο το πλαίσιο π^3 , ώστε τόσο η πρώτη αναθεωρημένη του έκδοση όσο και ο οδηγός εφαρμογής του να ενσωματώνουν προτάσεις βελτίωσης που θα έχουν προκύψει από την κριτική θεώρηση του πλαισίου κατά την πιλοτική εφαρμογή.

Τέλος, αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα της διαρκούς βελτίωσης στη διά βίου μάθηση, αποφασίστηκε η καθιέρωση **ειδικού σήματος π^3** , που θα αποδίδεται στους φορείς διά βίου μάθησης, που εφαρμόζουν το πλαίσιο με όρους, κριτήρια και διαδικασίες, που θα λάβουν την τελική τους μορφή μετά το πέρας της πιλοτικής εφαρμογής του (εντός του 2012).

Τα παραπάνω βήματα παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

Πίνακας 4. Επόμενες ενέργειες εφαρμογής του πλαισίου π³

Α/Α	Έργο	Έναρξη	Λήξη	Συμμετέχοντες	Τρίμηνα 2011				Τρίμηνα 2012			
					3		4		1		2	
1.	Πιλοτική εφαρμογή του π ³ από τους φορείς διοίκησης της διά βίου μάθησης.	4/7/2011	27/1/2012	Φορείς διοίκησης ΔΒΜ								
2.	Σύνταξη Έκθεσης για τη διά βίου μάθηση στην Ελλάδα.	19/12/2011	27/1/2012	Γ.Γ.Δ.Β.Μ.								
3.	Πιλοτική εφαρμογή του π ³ από τους φορείς παροχής υπηρεσιών διά βίου μάθησης.	4/7/2011	27/1/2012	Φορείς παροχής ΔΒΜ								
4.	Αναθεώρηση του πλαισίου π ³ και έκδοση οδηγού εφαρμογής του.	30/1/2012	30/3/2012	Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ.								
5.	Ανάπτυξη μηχανισμού απόδοσης του σήματος π ³ στους φορείς διά βίου μάθησης.	2/4/2012	1/6/2012	Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ.								

Βιβλιογραφία

1. Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου EUCO 13/10 της 17^{ης} Ιουνίου 2010.
Διαθέσιμο στο:
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/el/ec/115363.pdf
2. Συμπεράσματα του Συμβουλίου 2009/C 119/02 της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («ΕΚ 2020»)
Διαθέσιμο στο:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:EL:PDF>
3. Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου EUCO 7/10 της 25-26 Μαρτίου σχετικά με τη νέα στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση και την ανάπτυξη.
Διαθέσιμο στο:
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/el/ec/113608.pdf
4. Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2009/C 155/01 της 18ης Ιουνίου για τη δημιουργία ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, 8 Ιουλίου.
Διαθέσιμο στο:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:EL:PDF>
5. Νόμος υπ' αριθμ. 3879/2010 - Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις, Εφημερίδα της Κυβέρνησης, ΦΕΚ Α' 163/21.1.2010.
Διαθέσιμο στο:
http://www.gsae.edu.gr/images/stories/Nomos_diaviou.pdf,

6. ΙΝΕ ΓΣΕΕ, ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (2010), *Εκπόνηση Μελέτης για ένα ενιαίο πλαίσιο ποιοτικής αναβάθμισης αρχικής – συνεχιζόμενης κατάρτισης και εκπαίδευσης ενηλίκων*.
<http://www.inegsee.gr/>, <http://www.imegsevee.gr/>
7. Υπουργείο Παιδείας Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, (2011), *Εθνικό Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης*.
Διαθέσιμο στο: <http://www.minedu.gov.gr/>
8. EFQM (2010), *Excellence Model*
Συνοπτική παρουσίαση στο: <http://www.efqm.org/en/tabid/132/default.aspx>
9. Finnish National Board of Education (2008), *Quality Management recommendation for Vocational Education and Training*.
Διαθέσιμο στο:
<http://www.slideshare.net/Victoria71/quality-management-recommendation-for-vocational-education>
10. Bruges Communiqué (2010), *The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020*, Bruges - 7 Δεκεμβρίου 2010.
Διαθέσιμο στο:
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_en.pdf
11. European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning, European Commission, June 2002 σε συνδυασμό με το *European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning*, Joint International IGIP-SEFI Annual Conference 2010, 19- 22 Σεπτεμβρίου 2010, Trnava, Σλοβακία.
Διαθέσιμο στο: <http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/Report.pdf>
12. European Agency for the Development of Vocational Training (CEDEFOP), (2007), *Fundamentals of a common quality assurance framework (CQAF) for VET in Europe*.
Διαθέσιμο στο: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/>

13. Ευρωπαϊκή Επιτροπή / DG EAC (2005), *Research Report on Indicators for Monitoring Active Citizenship and Citizenship Education*, Amsterdam: Regioplan Beleidsonderzoek.
Διαθέσιμο στο:
http://ec.europa.eu/education/pdf/doc280_en.pdf
14. EU Quality Assurance in Vocational Education & Training.
Διαθέσιμο στο:
<http://www.eqavet.eu/qa/gns/home.aspx>
15. European Institute of Public Administration (2006), *The Common Assessment Framework*
Διαθέσιμο στο:
http://www.eipa.eu/files/File/CAF/Brochure2006/English_2006.pdf
16. John Preston and Andy Green (2008), *The role of vocational education and training in enhancing social inclusion and cohesion In: CEDEFOP (ed.) Modernising vocational education and training Fourth report on vocational education and training research in Europe: background report*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities
Διαθέσιμο στο:
http://www.cedefop.europa.eu/etv/Upload/Projects_Networks/ResearchLab/FourthcomingReport/Volume-1/03-Preston.pdf

Παράρτημα Ι. Εργαλειοθήκη δεικτών ποιότητας στη διά βίου μάθηση

Οι φορείς διά βίου μάθησης (διοίκησης και παροχής υπηρεσιών) δύνανται να μετρήσουν το βαθμό ενσωμάτωσης των θεμελιωδών αρχών ποιότητας στο πλαίσιο λειτουργίας τους μέσα από ένα πλέγμα κύριων δεικτών ποιότητας, οι οποίοι είναι δυνατό να εμπλουτιστούν, αναλυθούν και εξειδικευτούν περαιτέρω από τους εμπλεκόμενους φορείς ως προς το ακριβές περιεχόμενό τους, χρησιμοποιώντας, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, την εργαλειοθήκη δεικτών ποιότητας²⁰ που παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα.

Στον πίνακα αυτό παρουσιάζονται, για κάθε δείκτη, ο τρόπος υπολογισμού του, ο τύπος του και η συσχέτισή του με την «εργαλειοθήκη» της σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2009/C 155/01, η οποία αποτέλεσε, μεταξύ άλλων, σημείο αναφοράς για την εκπόνηση του παρόντος εγχειριδίου. Επιπλέον, παρουσιάζονται η συχνότητα μέτρησης, η πηγή και ο μηχανισμός για τη συλλογή των στοιχείων που απαιτούνται για τη μέτρηση του δείκτη, καθώς και ο υπεύθυνος για την παροχή πληροφόρησης προς το Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ. φορέας.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι ο αρμόδιος για την παροχή πληροφόρησης φορέας του επόμενου πίνακα δεν είναι απαραίτητα και αυτός που έχει την ευθύνη να μετρά τον αντίστοιχο δείκτη, καθώς η σύνδεση των αρχών ποιότητας με δείκτες ποιότητας και η μέτρηση των δεικτών αυτών αποτελεί ευθύνη κάθε φορέα (διοίκησης ή παροχής) διά βίου μάθησης, που αποφασίζει να υιοθετήσει το πλαίσιο π³.

²⁰ ibid. 9

Πίνακας Ι.1: Εργαλειοθήκη πρόσθετων δεικτών ποιότητας στη διά βίου μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
1	Βαθμός προσέλευσης εκπαιδευτών στη ΔΒΜ	Αριθμός αιτήσεων για ένταξη στο ενιαίο μητρώο εκπαιδευτών ΔΒΜ σε ορισμένη χρονική περίοδο	1	Ποσοτικός δείκτης Εισροής		Ετήσια	Μητρώο εκπαιδευτών ΔΒΜ	ΕΚΕΠΙΣ
2	Βαθμός εμπλουτισμού του μητρώου εκπαιδευτών ΔΒΜ	Αριθμός νέων πιστοποιημένων εκπαιδευτών ΔΒΜ προς τον αριθμό των αιτήσεων για ένταξη στο μητρώο εκπαιδευτών ΔΒΜ για ορισμένη χρονική περίοδο	1	Ποσοτικός δείκτης Εισροής		Ετήσια	Μητρώο εκπαιδευτών ΔΒΜ	ΕΚΕΠΙΣ
3	Βαθμός εμπλουτισμού του καταλόγου πιστοποιημένων επαγγελματικών περιγραμμάτων	Ποσοστό αύξησης των πιστοποιημένων επαγγελματικών περιγραμμάτων σε ορισμένη χρονική περίοδο	1	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	9	Ετήσια	Κατάλογος επαγγελματικών περιγραμμάτων	ΕΚΕΠΙΣ
4	Βαθμός συμμετοχής σε προγράμματα ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης	Αριθμός προγραμμάτων ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης	1	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	3	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
	κατάρτισης							
5	Βαθμός ικανοποίησης εκπαιδευόμενων από το βαθμό χρήσης των αρχών εκπαίδευσης ενηλίκων στις μεθόδους διδασκαλίας	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους εκπαιδευόμενους	1	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	-	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης εκπαιδευόμενων (τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ)	ΓΓΔΒΜ
6	Βαθμός ικανοποίησης των προσδοκιών των εκπαιδευόμενων από τα προγράμματα ΔΒΜ	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους εκπαιδευόμενους	1	Ποιοτικός δείκτης Εκροής	4	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης εκπαιδευόμενων (τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ)	ΓΓΔΒΜ
7	Βαθμός ικανοποίησης των προσδοκιών των αποδεκτών των υπηρεσιών ΣυΕΠ	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους αποδέκτες των υπηρεσιών ΣυΕΠ	1	Ποιοτικός δείκτης Εκροής	-	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης των αποδεκτών των υπηρεσιών ΣυΕΠ (τηρούμενα αρχεία φορέων παροχής ΣυΕΠ)	ΕΚΕΠ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
8	Βαθμός ενσωμάτωσης της σπονδυλωτής δομής στα προγράμματα σπουδών	Ποσοστό προγραμμάτων που είναι δομημένα σπονδυλωτά προς το σύνολο των προγραμμάτων σπουδών	2	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	10	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία φορέων πιστοποίησης προγραμμάτων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ
9	Ποσοστό μεθόδων, τεχνικών και μέσων παροχής υπηρεσιών ΣυΕΠ που είναι σύμφωνα με διεθνή πρότυπα	Ποσοστό μεθόδων, τεχνικών και μέσων παροχής υπηρεσιών ΣυΕΠ που έχουν αναπτυχθεί βάσει διεθνών προτύπων προς το σύνολο των μεθόδων, τεχνικών και μέσων που χρησιμοποιούνται	2	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	-	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ΕΚΕΠ	ΕΚΕΠ
10	Βαθμός ικανοποίησης εκπαιδευόμενων από την ποικιλία και συνάφεια των μεθόδων διδασκαλίας με το αντικείμενο του προγράμματος	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους εκπαιδευόμενους	2	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	4	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης εκπαιδευόμενων (τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ)	ΓΓΔΒΜ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
11	Βαθμός ολοκλήρωσης ενός προγράμματος ΔΒΜ	Ποσοστό ατόμων που ολοκλήρωσαν επιτυχώς ένα πρόγραμμα ΔΒΜ προς το σύνολο των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα	2	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	4	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ
12	Βαθμός αναγνώρισης των προσόντων των αποφοίτων ΔΒΜ από χώρες της Ε.Ε.	Ποσοστό περιπτώσεων που αναγνωρίστηκαν από χώρες της Ε.Ε. προς το σύνολο των σχετικών αιτήσεων	2	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	5	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία αναγνωρίσεων	ΕΟΠΠ
13	Βαθμός ικανοποίησης αποφοίτων της ΔΒΜ σε θέματα προσωπικής ανάπτυξης	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους αποφοίτους της ΔΒΜ	2	Ποιοτικός δείκτης Εκροής	-	Ετήσια	Έρευνα αποφοίτων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠ
14	Ενσωμάτωση της πρακτικής άσκησης στο επιχειρησιακό περιβάλλον στα προγράμματα ΔΒΜ	Ποσοστό προγραμμάτων ΔΒΜ που προβλέπουν πρακτική άσκηση στις επιχειρήσεις προς των σύνολο των προγραμμάτων	3	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	9	Ετήσια	Κατάλογος προγραμμάτων κατάρτισης	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
15	Βαθμός ικανοποίησης εκπαιδευόμενων από τη συνάφεια της πρακτικής άσκησης με το αντικείμενο της εκπαίδευσης και κατάρτισης	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους εκπαιδευόμενους της ΔΒΜ	3	Ποιοτικός δείκτης Διαδικασίας	4	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης εκπαιδευόμενων (τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ)	ΓΓΔΒΜ
16	Βαθμός ικανοποίησης εκπαιδευόμενων σχετικά με τη σύνδεση θεωρίας με την πράξη κατά τη διδακτική διαδικασία	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους εκπαιδευόμενους της ΔΒΜ ορισμένης χρονικής περιόδου	3	Ποιοτικός δείκτης Διαδικασίας	4	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης εκπαιδευόμενων (τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ)	ΓΓΔΒΜ
17	Βαθμός απορρόφησης των αποφοίτων ΔΒΜ από την αγορά εργασίας	Ποσοστό ανέργων αποφοίτων προγραμμάτων ΔΒΜ που βρήκαν εργασία προς το σύνολο των αποφοίτων ανέργων	3	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	7	Κάθε 2 έτη	Έρευνα αποφοίτων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
18	Βαθμός εξεύρεσης εργασίας σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες του αποφοίτου	Ποσοστό χρηστών υπηρεσιών ΣυΕΠ που βρήκαν εργασία σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες, κλπ προς το σύνολο των χρηστών υπηρεσιών ΣυΕΠ που βρήκαν εργασία	3	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	-	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ΕΚΕΠ	ΕΚΕΠ
19	Βαθμός ανταπόκρισης των παρεχόμενων προγραμμάτων ΔΒΜ στις ανάγκες τις αγοράς	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους εργοδότες σε τοπικό επίπεδο	4	Ποιοτικός δείκτης Εισροής	9	Κάθε 2 έτη	Έρευνα αντίληψης εργοδοτών	ΓΓΔΒΜ
20	Βαθμός ανανέωσης των προγραμμάτων σπουδών	Ποσοστό αναθεωρημένων προγραμμάτων σπουδών προς το σύνολο των παρεχόμενων προγραμμάτων	4	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	1	Κάθε 3 έτη	Κατάλογος προγραμμάτων κατάρτισης	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ, ΕΟΠΠ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
21	Αναγκαιότητα επιχορήγησης προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης δημόσιων φορέων ΔΒΜ από τον τακτικό προϋπολογισμό	Ποσοστό επιχορηγήσεων κρατικού προϋπολογισμού προς το σύνολο των εσόδων των δημόσιων φορέων ΔΒΜ	4	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	-	Ετήσια	Απολογισμοί	ΓΓΔΒΜ
22	Βαθμός απορρόφησης κοινοτικών κονδυλίων για την υλοποίηση προγραμμάτων ΔΒΜ	Ποσοστό εσόδων από κοινοτικές χρηματοδοτήσεις προς το σύνολο των εσόδων των φορέων ΔΒΜ	4	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	-	Ετήσια	Απολογισμοί	ΓΓΔΒΜ, ΕΥΔ ΕΠΕΚΔιΒιΜ, ΕΥΔ ΕΠΑΝΑΔ, ΕΥΔ ΔΜ
23	Ποσοστό ατόμων που επαναλαμβάνουν τη διαδικασία πιστοποίησης σε άλλο αντικείμενο	Ποσοστό ατόμων που συμμετείχαν σε πιστοποίηση άλλου αντικείμενου προς το σύνολο των συμμετεχόντων στην πιστοποίηση	4	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	4	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία πιστοποιήσεων	ΕΟΠΠ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
24	Βαθμός κινητικότητας μεταξύ των συστημάτων ΔΒΜ (τυπική, μη τυπική, άτυπη μάθηση)	Αριθμός συμμετεχόντων στη διαδικασία πιστοποίησης προσόντων ανά εκπαιδευτικό επίπεδο	4	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	-	Κάθε 2 έτη	Έρευνα αποφοίτων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠ
25	Βαθμός συμμετοχής των αποφοίτων της ΔΒΜ στα κοινά (συμμετοχή σε ΜΚΟ, εθελοντισμός, κλπ)	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική ερώτηση προς τους εκπαιδευόμενους της ΔΒΜ	4	Ποιοτικός δείκτης Εκροής	-	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης εκπαιδευόμενων (τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ)	ΓΓΔΒΜ
26	Βαθμός ανάπτυξης προγραμμάτων ΔΒΜ σε καινοτόμες ειδικότητες / αντικείμενα	Ποσοστό καινοτόμων προγραμμάτων προς το σύνολο των παρεχόμενων προγραμμάτων ΔΒΜ	5	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	10	Κάθε 3 έτη	Κατάλογος προγραμμάτων κατάρτισης	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ
27	Βαθμός ανάπτυξης υπηρεσιών ΣυΕΠ με χρήση καινοτόμων μεθόδων	Ποσοστό των καινοτόμων μεθόδων για παροχή υπηρεσιών ΣυΕΠ προς το σύνολο των μεθόδων που χρησιμοποιούνται	5	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	-	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ΕΚΕΠ	ΕΚΕΠ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
28	Βαθμός ενσωμάτωσης καινοτομιών στις διαδικασίες πιστοποίησης	Αριθμός καινοτόμων παρεμβάσεων κατά την πιστοποίηση της ΔΒΜ	5	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	1	Κάθε 3 έτη	Τηρούμενα αρχεία ΕΟΠΠ	ΕΟΠΠ
29	Βαθμός ικανοποίησης εκπαιδευομένων από το διδακτικό προσωπικό	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετικό ερώτημα προς τους εκπαιδευόμενους ανά πρόγραμμα ή / και μάθημα	6	Ποιοτικός δείκτης Εισροής	2	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης εκπαιδευόμενων (τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ)	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ
30	Βαθμός ενεργοποίησης ελεγκτικών μηχανισμών για τους φορείς παροχής ΔΒΜ	Αριθμός ελέγχων σε πιστοποιημένους/ αδειοδοτημένους φορείς παροχής ΔΒΜ	6	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	1	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ελέγχων	ΕΚΕΠΙΣ
31	Αναβάθμιση των γνώσεων των στελεχών ΣυΕΠ	Αριθμός ωρών επιμόρφωσης στη Συμβουλευτική και Επαγγελματικό Προσανατολισμό	6	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	-	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ΕΚΕΠ	ΕΚΕΠ
32	Βαθμός χρήσης ΤΠΕ στη διδασκαλία των προγραμμάτων ΔΒΜ	Ποσοστό των ωρών διδασκαλίας με χρήση ΤΠΕ στο σύνολο των ωρών	6	Ποσοτικός Δείκτης Διαδικασίας	-	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
		του προγράμματος ΔΒΜ						
33	Βαθμός υλοποίησης προγραμμάτων ΔΒΜ στη χρήση ΤΠΕ	Ποσοστό προγραμμάτων για χρήση ΤΠΕ στο σύνολο των προγραμμάτων ΔΒΜ	6	Ποσοτικός Δείκτης Διαδικασίας	6	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ
34	Βαθμός διεξόδου της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και κατάρτισης	Ποσοστό προγραμμάτων που περιλαμβάνουν και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και κατάρτιση στο σύνολο των προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης για συγκεκριμένη χρονική περίοδο	6	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	10	Ετήσια	Κατάλογος Προγραμμάτων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ
35	Βαθμός ικανοποίησης των αποφοίτων ΔΒΜ από τη διαδικασία πιστοποίησης	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική έρευνα ικανοποίησης ανά παράγοντα	6	Ποιοτικός δείκτης Εκροής	4	Ετήσια	Έρευνα ικανοποίησης συμμετεχόντων στην πιστοποίηση	ΕΟΠΠ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
36	Βαθμός ικανοποίησης των χρηστών από τα στελέχη της ΣΥΕΠ	Μέσος όρος βαθμολογίας σε σχετική έρευνα ικανοποίησης ανά παράγοντα	6	Ποιοτικός δείκτης Εκροής	-	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ΕΚΕΠ	ΕΚΕΠ
37	Βαθμός ενεργοποίησης ελεγκτικών μηχανισμών για τους φορείς πιστοποίησης προσόντων	Αριθμός ελέγχων σε πιστοποιημένους/αδειοδοτημένους φορείς πιστοποίησης προσόντων	6	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	1	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ελέγχων	ΕΚΕΠΙΣ
38	Βαθμός προσαρμογής της ΔΒΜ στις απαιτήσεις ευάλωτων κοινωνικά ομάδων	Αριθμός προγραμμάτων ΔΒΜ που σχεδιάστηκαν για κοινωνικά ευάλωτες ομάδες	7	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	8	Ετήσια	Κατάλογος προγραμμάτων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ, ΕΥΔ ΕΠΑΝΑΔ (Equal)
39	Προσβασιμότητα των ΑΜΕΑ στους φορείς παροχής ΔΒΜ	Αριθμός φορέων «φιλικών» προς τα ΑΜΕΑ προς το σύνολο των φορέων ΔΒΜ	7	Ποσοτικός δείκτης Εισροής	8	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ελέγχων	ΕΚΕΠΙΣ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
40	Αξιοποίηση κονδυλίων Ε.Ε. για υλοποίηση προγραμμάτων ΔΒΜ για ευάλωτες κοινωνικά ομάδες	Ύψος κοινοτικών χρηματοδοτήσεων για υλοποίηση προγραμμάτων ΔΒΜ για ευάλωτες κοινωνικά ομάδες	7	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	8	Ετήσια	Αναλυτικοί απολογισμοί	ΓΓΔΒΜ, ΕΥΔ ΕΠΑΝΑΔ, ΕΥΔ ΕΠΕΔΒΜ
41	Διείσδυση των συστημάτων ποιότητας στους παρόχους ΕΕΚ/ ΓΕΕ	Ποσοστό παρόχων ΔΒΜ που διαθέτουν σύστημα ποιότητας προς το σύνολο των παρόχων	7	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	1	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ΕΚΕΠΙΣ	ΕΚΕΠΙΣ
42	Βαθμός χρήσης υπηρεσιών ΣυΕΠ από ευάλωτες κοινωνικά ομάδες	Ποσοστό ατόμων από ευάλωτες κοινωνικά ομάδες που έκαναν χρήση υπηρεσιών ΣυΕΠ προς το σύνολο των χρηστών υπηρεσιών ΣυΕΠ	7	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	8	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ΕΚΕΠ	ΕΚΕΠ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
43	Βαθμός ολοκλήρωσης ενός προγράμματος ΔΒΜ από ευάλωτες κοινωνικά ομάδες	Ποσοστό ατόμων από κοινωνικά ευάλωτες ομάδες που ολοκλήρωσαν ένα σχετικό πρόγραμμα ΔΒΜ προς το σύνολο των συμμετεχόντων από ευάλωτες κοινωνικά ομάδες στο πρόγραμμα	7	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	8	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία παρόχων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ
44	Βαθμός πιστοποίησης των αποκτηθέντων από τη ΔΒΜ προσόντων των ατόμων από ευάλωτες κοινωνικά ομάδες	Ποσοστό αποφοίτων ΔΒΜ που ανήκουν σε κοινωνικά ευάλωτες ομάδες και πέρασαν με επιτυχία τις εξετάσεις πιστοποίησης προς το σύνολο των αποφοίτων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες	7	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	8	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία πιστοποιήσεων (τηρούμενα αρχεία φορέων πιστοποίησης)	ΕΟΠΠ

π³ – Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση

A/A	Δείκτης	Τρόπος υπολογισμού	Αρχή Ποιότητας	Τύπος	Συσχέτιση με τη Σύσταση 2009/C 155/01	Συχνότητα Μέτρησης	Πηγή και Μηχανισμός Συλλογής Στοιχείων	Υπεύθυνος Φορέας
45	Διείσδυση των συστημάτων ποιότητας στους φορείς πιστοποίησης προσόντων	Ποσοστό πιστοποιημένων / αδειοδοτημένων φορέων πιστοποίησης προσόντων που διαθέτουν σύστημα ποιότητας προς το σύνολο των πιστοποιημένων / αδειοδοτημένων φορέων	7	Ποσοτικός δείκτης Διαδικασίας	1	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία ΕΟΠΠ	ΕΟΠΠ
46	Βαθμός απορρόφησης των αποφοίτων ΔΒΜ που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες από την αγορά εργασίας	Ποσοστό ανέργων αποφοίτων προγραμμάτων ΔΒΜ από ευάλωτες κοινωνικά ομάδες που βρήκαν εργασία προς το σύνολο των αποφοίτων ανέργων	7	Ποσοτικός δείκτης Εκροής	8	Κάθε 2 έτη	Έρευνα αποφοίτων ΔΒΜ	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠ
47	Διείσδυση του θεσμού π ³ στους φορείς ΔΒΜ	Ποσοστό πιστοποιημένων κατά π ³ φορέων ΔΒΜ προς το σύνολο των φορέων ΔΒΜ	7	Ποσοτικός δείκτης Εισροής / Διαδικασίας / Εκροής	1	Ετήσια	Τηρούμενα αρχεία πιστοποιήσεων (τηρούμενα στοιχεία φορέων διοίκησης και παροχής ΔΒΜ)	ΓΓΔΒΜ, ΕΚΕΠΙΣ, ΕΟΠΠ

Παράρτημα II. Οδηγός βαθμολόγησης της εφαρμογής του πλαισίου π³

Η αξιολόγηση της εφαρμογής του πλαισίου π³ είναι μία διαρκής διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας κάθε φορέας διά βίου μάθησης, που εφαρμόζει το π³, διενεργεί σε τακτά χρονικά διαστήματα **αυτοαξιολόγηση** αναφορικά με το βαθμό που το πλαίσιο λειτουργίας του εναρμονίζεται με τις απαιτήσεις του πλαισίου π³, χρησιμοποιώντας ως εργαλείο αξιολόγησης και βαθμολόγησης τον **κύκλο ποιότητας**.

Ειδικά ως προς τη βαθμολόγηση, αυτή είναι δυνατό να υλοποιηθεί ανά αρχή ποιότητας χρησιμοποιώντας ως οδηγό²¹ τους ακόλουθους πίνακες βαθμολόγησης:

1. Σχεδιασμός

Βαθμός	Επεξήγηση
0	Οι σχέσεις της αρχής με το πλαίσιο λειτουργίας δεν έχουν αναγνωριστεί.
1	Οι σχέσεις της αρχής με το πλαίσιο λειτουργίας έχουν αναγνωριστεί αλλά προσαρμογές δεν έχουν ακόμη σχεδιαστεί.
2	Οι σχέσεις της αρχής με το πλαίσιο λειτουργίας έχουν αναγνωριστεί και έχουν σχεδιαστεί οι απαιτούμενες προσαρμογές.
3	Οι σχέσεις της αρχής με το πλαίσιο λειτουργίας έχουν αναγνωριστεί και οι σχεδιαζόμενες προσαρμογές έχουν ολοκληρωθεί σε μικρό μέρος αυτών.
4	Οι σχέσεις της αρχής με το πλαίσιο λειτουργίας έχουν αναγνωριστεί και οι σχεδιαζόμενες προσαρμογές έχουν ολοκληρωθεί σε ικανοποιητικό μέρος αυτών.
5	Οι σχέσεις της αρχής με το πλαίσιο λειτουργίας έχουν αναγνωριστεί και οι σχεδιαζόμενες προσαρμογές έχουν ολοκληρωθεί στο σύνολο αυτών.

²¹ Ο προτεινόμενος οδηγός βαθμολόγησης διαμορφώθηκε λαμβάνοντας υπόψη αφενός τη σχετική μελέτη του CEDEFOP για τις αρχές ενός κοινού πλαισίου διασφάλισης ποιότητας της ΕΕΚ (2007): <http://www.cedefop.europa.eu> και αφετέρου τη μεθοδολογία αξιολόγησης της επιχειρηματικής αριστείας με βάση το μοντέλο EFQM (2010).

2. Υλοποίηση

Βαθμός	Επεξήγηση
0	Οι διαδικασίες εφαρμογής για το σχετικό με την αρχή πλαίσιο λειτουργίας δεν έχουν σχεδιαστεί.
1	Οι διαδικασίες εφαρμογής για το σχετικό με την αρχή πλαίσιο λειτουργίας έχουν εν μέρει σχεδιαστεί.
2	Οι διαδικασίες εφαρμογής για το σχετικό με την αρχή πλαίσιο λειτουργίας έχουν πλήρως σχεδιαστεί.
3	Οι διαδικασίες εφαρμογής για το σχετικό με την αρχή πλαίσιο λειτουργίας έχουν πλήρως σχεδιαστεί αλλά μικρό μέρος αυτών έχει τεθεί σε λειτουργία.
4	Οι διαδικασίες εφαρμογής για το σχετικό με την αρχή πλαίσιο λειτουργίας έχουν πλήρως σχεδιαστεί και ικανοποιητικό μέρος αυτών έχει τεθεί σε λειτουργία.
5	Οι διαδικασίες εφαρμογής για το σχετικό με την αρχή πλαίσιο λειτουργίας έχουν πλήρως σχεδιαστεί και το σύνολο αυτών έχει τεθεί σε λειτουργία.

3. Μέτρηση

Βαθμός	Επεξήγηση
0	Η αρχή δεν έχει συνδυαστεί με δείκτες μέτρησης.
1	Οι δείκτες μέτρησης της αρχής και οι μηχανισμοί μέτρησης έχουν αναγνωριστεί.
2	Οι δείκτες μέτρησης της αρχής και οι μηχανισμοί μέτρησης έχουν αναγνωριστεί και η τιμή βάσης έχει υπολογιστεί.
3	Οι δείκτες μέτρησης της αρχής και οι μηχανισμοί μέτρησης έχουν αναγνωριστεί, η τιμή βάσης έχει υπολογιστεί και η πρώτη μέτρηση έχει γίνει.
4	Οι δείκτες μέτρησης της αρχής και οι μηχανισμοί μέτρησης έχουν αναγνωριστεί, η τιμή βάσης έχει υπολογιστεί και μετρήσεις δύο ετών έχουν γίνει.
5	Οι δείκτες μέτρησης της αρχής και οι μηχανισμοί μέτρησης έχουν αναγνωριστεί, η τιμή βάσης έχει υπολογιστεί και μετρήσεις για περισσότερα από δύο έτη έχουν γίνει.

4. Αξιολόγηση

Βαθμός	Επεξήγηση
--------	-----------

0	Οι δείκτες μέτρησης δεν έχουν στοχοθετηθεί.
---	---

1	Οι δείκτες μέτρησης έχουν στοχοθετηθεί.
---	---

2	Οι μετρήσεις αξιολογούνται σε σχέση με τους τεθέντες στόχους.
---	---

3	Οι μετρήσεις αξιολογούνται σε σχέση με τους τεθέντες στόχους και με βέλτιστες πρακτικές.
---	--

4	Οι μετρήσεις αξιολογούνται θετικά σε σχέση με τους τεθέντες στόχους και με τις βέλτιστες πρακτικές.
---	---

5	Οι μετρήσεις αξιολογούνται θετικά σε σχέση με τους τεθέντες στόχους και με τις βέλτιστες πρακτικές και μία συμμετοχική διαδικασία αξιοποιείται για την αξιολόγηση και επαναστοχοθέτηση των αποτελεσμάτων.
---	---

5. Αναθεώρηση

Βαθμός	Επεξήγηση
--------	-----------

0	Καμία ενέργεια βελτίωσης δεν έχει λάβει χώρα.
---	---

1	Περιοχές βελτίωσης, βάσει των αποτελεσμάτων των μετρήσεων, έχουν εντοπιστεί.
---	--

2	Ενέργειες βελτίωσης για την αντιμετώπιση των περιοχών βελτίωσης έχουν σχεδιαστεί.
---	---

3	Ενέργειες βελτίωσης για την αντιμετώπιση των περιοχών βελτίωσης έχουν σχεδιαστεί και τεθεί σε εφαρμογή σε μικρή έκταση.
---	---

4	Ενέργειες βελτίωσης για την αντιμετώπιση των περιοχών βελτίωσης έχουν σχεδιαστεί και τεθεί σε εφαρμογή σε ικανοποιητική έκταση.
---	---

5	Ενέργειες βελτίωσης για την αντιμετώπιση των περιοχών βελτίωσης έχουν σχεδιαστεί και έχουν εφαρμοστεί πλήρως. Νέες βελτιώσεις έχουν σχεδιαστεί, λαμβάνοντας υπόψη και τις βέλτιστες πρακτικές.
---	--

Στη σύνταξη του εγχειριδίου συνεργάστηκαν:

Ο Τεχνικός Σύμβουλος υποστήριξης της εφαρμογής του ΕΣΣΕΕΚΑ, ΕΕΟ Group Ανώνυμη Εταιρία Συμβούλων και στελέχη της Γενικής Γραμματείας Διά Βίου Μάθησης, του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού, του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης Δομών Διά Βίου Μάθησης, του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων, και του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Επιμέλεια

Δρ. Αλεξάνδρα Ιωαννίδου

Ειδική Σύμβουλος Υπουργού σε θέματα ΔΒΜ

Ευρωπαϊκή Ένωση
European Union

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ανάπτυξη στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ